

Írán 2008

Místo děje: *Írán*

Časové období:

24. 5. 2008 – 6. 6. 2008

Zapsal: *Štrašlivý Uragán*

Osoby a obsazení: *Kulín a autor*

Úvod

Zjara se Kulín ozval, že by chtěl jet do Íránu, a protože mi to připadalo jako dobrý nápad, tak jsem se tam vypravil s ním. V jistém spěchu jsme si nechali udělat nové pasy a dostali víza a mohli vyrazit ...

celou dobu spím. V Moskvě strávíme jen asi hodinu a v devět jsme v Praze.

si už ani nepamatuji, kdy jsem naposledy držel pátku v ruce. Kulín nemůže skoro chodit, nějak dokulhá na záchod, přičemž si najde větev, o kterou se opírá. Potom ještě dokulhá k lavičce, kde na něj přijde mdlo, mimo jiné i z hladu, a tak si musí na chvíli lehnout, zatímco jdu koupit nějaké sušenky, aby se měl čím občerstvit. To se nám tedy ten Teherán vydařil. Dohodneme se, že zatímco Kulín se nechá odvézt taxíkem do hotelu, já se ještě projedu k tomu monumentu. Chvilí trvá, než nám nějaký taxík zastaví, musíme kvůli tomu i přejít ulici, což je teď ještě nebezpečnější. Když zastaví jeden, začnou se hned za ním řadit do fronty další. Nakonec jede Kulín za 20 000 rialů, což mi sice přišlo docela předražené, protože je to sotva jeden a půl kilometru, ale je fakt, že to ten řidič musel hrozně objíždět kvůli spoustě jednosměrek, tak nakonec najel výrazně víc.

Já jdu potom na metro, kde jedu linkou číslo 2 nakonec až na konečnou, odkud jdu potom k tomu monumentu pěšky, byly to sice pořád ještě dva kilometry, ale nějak se mi nechtělo zkoumat autobusy a chtělo se mi projít. Monument je celý betonový a byl postaven v sedmdesátých letech u příležitosti dvou a půl tisíciletého výročí vzniku Persie. Je obrovský a v tom večerním slunci docela pěkně nasvícený. Kolem něj je obří kruhový objezd, tak když mám přejít k monumentu, činí mi to docela problémy. To však ještě není nic proti tomu, když mám zase přejít zpátky, to už bez pomoci nedokáži a musím si počkat, až nějaký mladík přechází se mnou. Teď se projdu zase k jiné stanici metra, cestou si z mostu pro pěší vyfotím provoz na silnici a hlavně z dalšího mostku zajímavou věc, rychloautobusy. Jsou pro ně vyhrazeny zvláštní pruhy uprostřed ulice, oddělené od ostatní vozovky plotem, jejich zastávky jsou kryté a chodí se do nich turnikety. Aby mohly autobusy zastavovat u zastávky i po levé straně, mají dveře na obou stranách, což vypadá dost zvláštně. Těm zastávkám však přece něco chybí, totiž napojení na ty přechody pro pěší, a tak cestujícím nezbyvá, než přejít přes silnici.

Trochu oklikou dojdu do metra a dojedu zase na to náměstí kousek od hotelu, kde nám koupím k večeři kebaby. Kulínovi mezitím jeden Filipínek obvázal nohu. Byla jich zde velká skupina, protože sem jezdí pracovat v ropném průmyslu, svařují trubky a dělají jinou protivnou práci, prý se tu k nim nechovají úplně pěkně nebo přívětivě. Ale protože cenová hladina na Filipínách je ještě nižší než tady, vyplatí se jim sem jezdit, aby uživili rodinu. Jdu se osprchovat, pak sedíme ještě v křeslech v recepci. V jedenáct přijede objednaný taxík, který nás za 150 000 rialů odveze na letiště. Tady teprve Kulín odložil improvizovanou hůl a místo toho se opírá o vozík se zavazadly. Projdeme rentgenem, počkáme si na odbavení, ...

Pátek 6. června

...projdeme pasovou kontrolou a sedneme si do kavárny. Dáme si čaj a jiné požitky, poslední peníze pak hodíme do charitativní kasičky. Při odbavení nám zase dali místa daleko od sebe, při tom letu do Moskvy to tolik nevdá, protože to stejně

Sobota 24. května

Ráno jsem se ještě dobalil, autobus v 10:08 mi samozřejmě ujel, a tak jsem musel jet v 10:14 s jedním přestupem navíc. Na letišti jsem v 11:18, Kulín už čeká ve frontě na odbavení. Ještě si nechám zabalit batoh do igelitu, pak si počkáme ve frontách na odbavení a u pasové kontroly, kde nám úředník vyčiní za to, že jsme si nestoupli do fronty pro občany EU, protože to už bychom bývali byli na druhé straně. Letadlo letí v 13:00, sice nám nedali místa vedle sebe, ale vedle Kulína je volné místo, tak si tam pak přisednu.

V Moskvě jsme v 17:50 místního času (15:50 našeho). Šeremetěvo dvě mi připadá poněkud zanedbané, projdeme se, dáme si irské pivo za sedm eur, a pak, proěšedše dalším rentgenem s nutným zutím bot, počkáme na další let ve 22:10 do Teheránu.

Neděle 25. května

Asi v půl třetí místního času jsme tu, a třebaže je hluboká noc, je tu hodně teplo. Fronta u pasové kontroly je velmi dlouhá, ale kontrola sama proběhne bez problémů. Při čekání zkusíme luštit perské nápisy, ale moc nám to nejde, připadá mi, že ta písmenka vypadají pokaždé jinak podle toho, jaký použijí font. S batohy pak projdeme kolem celníků a dostaneme se do haly, kde se můžeme začít shánět po taxíku na letiště Mehrabad, odkud létají vnitrostátní linky a odkud chceme doletět na jih do Širázu. Odtud se pak chceme vracet po zemi zpět sem. Ptáme se u pultu jedné taxikářské společnosti, kde nám nabízejí odvoz za 14 000 tumanů. Jeden tuman je 10 rialů, až do konce jsem v tom měl trochu zmatek, protože obvykle bylo těžké poznat, v čem zrovna říkají cenu. My si ale stejně musíme ještě vyměnit peníze. Mezitím nás osloví hned několik taxikářů, ale jimi nabízené ceny jsou dost přehnané. Nakonec přece najdeme otevřenou směnárnu, podle aktuálního kurzu je 1€=14 400 rialů, ale 200 rialů nám odečtou z každého eura jako poplatek. Pro upřesnění, 1€ je přibližně 25 korun, a tak 1000 rialů je asi 1,70Kč a 1000 tumanů tedy asi 17Kč. U jiné taxikářské společnosti nám pak nabídnou odvoz za 12 000 tumanů, což bereme.

Řidič jede jako šílenec, ve dne je prý doprava v Teheránu jen pro opravdu silné nervy, teď v noci to jde přežít, i když se auto při té rychlosti dost klepe. Letiště je od Teheránu vzdáleno asi 60 kilometrů, letiště Mehrabad, na které míříme je skoro v centru, tak ještě projedeme půl města. Na dálnici, kterou jsme od letiště jeli mě zaujaly otočky do protisměru.

Letiště Mehrabad je o dost zanedbanější, letiště Imáma Chomejního, na které jsme přiletěli je nové a moderní, a zatímco toto dřív sloužilo vši letecké dopravě z a do Teheránu, teď se jeho význam výrazně zmenšil. Doptáme se na správnou společnost, u které si koupíme letenky na let ve tři čtvrtě na šest, teď je asi pět.

Letenka stojí 400 000 rialů, jsou celé psané v Perštině a cena na nich uvedená není. Hned přejdeme k odbavení, protože času není nazbyt. I palubní lístek je pouze persky. Teprve v 5:35 nás začínají vozit autobusem k letadlu, ale když poprvé nastoupíme do autobusu, musíme z neznámých příčin opět vystoupit. Druhý pokus už je úspěšný. Letadlo je starší Jak-42. Kupodivu v něm dostaneme i snídani, při níž mne překvapila růžová marmeláda, docela mi chutnala, i proto, že byla opravdu hodně sladká. Nechybí přirozeně čaj.

V Širázu jsme po sedmé, do centra se svezeme za 40 000 rialů taxíkem, sice se nám to zdá docela hodně za ten kousek cesty, ale tady není moc na výběr. Protože hlad teď tolik nemáme, jdeme rovnou hledat hotel. Obejdeme asi čtyři, nakonec se vrátíme do prvního, který se jmenoval Eghlastan, kde nás to nakonec přijde na 110 000 rialů se sdílenou sprchou a záchodem. Hned po sprše jdeme spát.

Asi ve dvě odpoledne se probereme a jdeme se projít po městě. Ze všeho nejdřív si dáme kebab v bagetě za 20 000 rialů, pak se projdeme Vakil bazarem, vypadá to tu sice zajímavě, ale je tu ještě mrtvo, teprve večer to oživne. Jeden Íránec se nás tu ptal, jak je v Čechách a kolik tam stojí pivo. Pak pomalu zamíříme k botanické zahradě, přičemž přejdeme široké řečiště, v němž není ani kapka vody. Není divu, okolo města je taky jenom poušť. Za řekou se podíváme do Imamzadeh-Ye Ali Ebn-E Hamze, čili hrobky Emira Aliho, synovce Šaha Čeraghava. Nádvoří je vydlážděno dlaždicemi s vytesanými citáty z koránu (alespoň předpokládám, že šlo o citáty z koránu). Nejprve jsme omylem nakukovali do vchodu pro ženy, ale než jsme se odvážili vejít, odchytil nás zřízenec, aby nás odvedl ke správnému vchodu. Celý vnitřek je vyložen zrcadly a malými zrcadlovými destičkami, až z toho třpytu přechází zrak a vypadá to moc krásně. Jenom se to prostě nedá vyfotit. To, že jde o hrobku a nikoli mešitu se mimo jiné pozná podle toho, že uprostřed jsou v kamenné a skleněné schráně ostatky. Na to, jestli uvnitř můžeme fotit, jsem se raději zeptal, ale nebyl to problém.

Venku se s námi dají do řeči místní mladíci, kteří nám radí, kam jít. Doporučují nám nějakou mešitu, o které jsem však nepochytil, kde je a bohužel ani její jméno. Potom pokračujeme v cestě k botanické zahradě. Cestou se projdeme parkem Azadi, uprostřed nějž je voliéra s pěvcí. Jinak ten park není moc zajímavý, ačkoli v té poušti okolo je to skutečně sympatická oáza. Rybníček poblíž voliéry je suchý. Cestou si koupíme zmrzlinu a poté, to už je po páté, dojdeme k vstupu do zmíněné zahrady. Naštěstí je zde už letní provoz, a tak mají až do sedmi. Vstupné stojí 40 000 rialů. Zahrada se mimochodem jmenuje Eram a je docela pěkná, na jaře zde musí být opravdu hezky. Nejprve navštívíme rozlehlé záhony růží, které nám připadají poněkud zanedbané, růže jsou navíc už většinou odkvetlé. Také tu mají pěkné cypřiše, kvetoucí granátová jablka, žáby v rybníčku i kvetoucí mimózu, tak je na co koukat.

Venku si chceme odchytil taxi na autobusové nádraží, kde chceme zjistit, jak se pozítří dostaneme do Jazdu a zítra do Persepole. Z 30 000 rialů cena klesne na

Na dnešek jsme si už ani neudělali žádné zvláštní plány. Po snídani odložíme batohy v recepci s tím, že se pro ně večer vrátíme, a jdeme se podívat, jestli bazar přece jen neožil. Sice to pořád není ono, ale přece jen se některé obchody otevřely. Nic zajímavého však nevidíme a procházíme se přitom docela dlouho. V jedné ulici si nás odchytil prodavač koberců. Ačkoli jsme vlastně už neměli v úmyslu nic kupovat, tak spíš z nedostatku jiných nápadů se s ním projdeme do jeho krámku. Začne nám zde ukazovat koberce, některé jsou moc pěkné. Velké koberce bychom už do batohů určitě nenacpali, a tak se podíváme aspoň na nějaké malé koberečky. Jeden se mi zvlášť zalíbil, tak jsem jej nakonec koupil bráchovi k narozeninám. Kulín si také nakonec koupil jeden menší kobereček, když uhádal dostatečnou slevu. Trochu nám to zvedlo náladu. Ještě se projdeme po bazaru, ale už nic zajímavého nepotkáme.

Sedneme si na chvilku do parku a koukáme na protější lavičku, kde sedí dvě slečny asi s tatínkem. Každému z nás se líbí jiná. Pěkně se na nás smějí, aspoň ta, která se líbila mně, po nás pořád dost okatě pokukuje, ta druhá sice taky pokukuje, ale dává si pozor, abychom si toho moc nevšimli. Když pak odcházejí, dokonce nám ta, která se líbila mně, zamává, poté, co jsem zamával já jí. Peršanky se mi zase tolik nelíbily, ale tahle jo, taky nebyla tak snědá, mě se ty snědé typy tolik nelíbí. Ale začít si tady něco s Íránkou není takový špás, podle LP zde odsoudili nějakého Němce za sex se svobodnou Íránkou, což je sice dost extrémní případ, ale i jinak se s námi slečny nebaví, protože se to nehodí, aby se cizinec mluvil s Íránkou. Slyšeli jsme od někoho i o tom, že zde existuje nebo existovalo cosi jako turistická policie, která mimo jiné dbala na to, aby nedocházelo ke kontaktům mezi cizinci a Íránkami.

Když už nemáme na co koukat, jdeme se podívat, jestli aspoň dnes nebude otevřené národní muzeum. Máme štěstí a je, ačkoli to není úplně dokonalé, protože muzeum islámu, které je hned vedle, je zrovna v rekonstrukci. V muzeu samém je spousta střepů i docela velkých kusů dovezených z Persepole, nahoře v patře pak mají výstavu zbraní – mečů a štítů, a různých věcí s nakreslenými válečnými motivy. Po muzeu se projdeme dál k internetové kavárně a pak se zase vrátíme do parku sníst meloun, který jsme si cestou koupili. Zde potom hodnou chvíli ležíme a koukáme na kluky, jak hrají opodál fotbal, a komentujeme si to pro sebe. Mezi tím si dáme čaj, který tu kdosi roznášel s termoskou v tašce, přijde k nám nějaký člověk, který nejprve jen sedí opodál a pak nám začne ukazovat fotky slečen na mobilu, jsou čím dál svlečenější, až je z toho porno, tomu by člověk nevěřil.

Asi tak v pět se rozhodneme přece jen zvednout a jet se podívat na monument Azadi. Cestou se zastavíme u stolů na stolní tenis, který tu řada lidí hraje. Jeden pán nás pozve ke hře, máme postupně hrát s jeho protivníkem, kterému to docela jde. Nejprve se pátky chopí Kulín, špatně při hře šlápne a vyvrkne si kotník. Potom se tedy ujmu pátky já, ale jde mi to hůř a celkem rychle prohraji, není divu, protože

pruhu kolem potoka, zbytek hor okolo je suchý a vyprahlý, porostlý jen žlutými trsy trávy. Na Kulína si ještě chvilku počkám, nikam nahoru prý nedošel a cesta pokračovala stále výš. Protože dolů se nám zase tolik ještě nechce, jde se nakonec vykoupat na stejné místo jako jsem byl já. Pak nejprve začneme sestupovat, Kulín našel v LP nějakou restauraci, kde se má scházet mládež, tak se tam chceme podívat. Při sestupu potkáme stoupat nahoru i pár holek, z nichž některé mají ty šátky posunuté docela dozadu a jedné končily rukávy v polovině předloktí, to je tedy ostuda, ale tady na ně asi módní nebo stylová policie, která má tyhle věci na starosti, neskočí. Dole nás zase pozdraví nějací dva kluci, kteří pak sednou na motorku a jedou pryč. Je tu stále hodně živo, i aut je tu spousta. Najít sdílené taxi na náměstí Tadžriš není problém, stojí nás asi čtyři tisíce. Doprava opravdu zhoustla, když stojíme spolu s několika dalšími pruhu, říkáme si, že bychom tam byli rychleji pěšky. Ale aspoň vidíme další bouračku, není divu při tom provozu kolem, dvě auta do sebe lehce ťukla.

Na náměstí si koupíme pár broskví, které si jdeme oprat ke kohoutkům na nádvoří blízké, ještě rozestavěné, mešity. Je tu spousta lidí a nezdá se přitom, že by se zde shromáždili z náboženských pohnutek, spíš si tu dělají piknik. Slunce už zapadlo, a tak je docela dobré ovzduší. Najít autobus k metru nám tentokrát dá větší práci, ale nakonec se nám to za pomoci místních podaří, i když mi připadalo, že ani oni neměli úplně přehled o tom, co a kdy tam jede. V autobuse i před ním se s námi dá do řeči spousta lidí, hlavně tři bratři, kteří vypadají starší než my, ale přesto jsou stále studenti, nebo to aspoň říkají. Bydlí spolu někde na druhém konci Teheránu, všichni jsou svobodní. Neumí moc anglicky, kolem nás v autobuse se seskupí víc lidí, někteří mluví anglicky lépe, jiní hůře. Ti tři bratři nás pozvali i k sobě domů, což by mohlo být zajímavé, tak jedeme s nimi. V metru se s námi baví ještě i nějaký kluk, který uměl anglicky docela dobře a ti tři bratři jako by si nás tolik nevšíмали. Když projedeme centrem a míříme stále dál po trase jedna, přestáváme si myslet, že je ta návštěva dobrý nápad. Minula už devátá a v deset přestává jezdit metro, nakonec se rozhodneme, že se z toho zkusíme nějak vyvléci, ale podaří se nám to až na zastávce Shahr-e-Rey, kde teprve vystupují. Zde se však ukáže, že oni si mysleli, že u nich přespíme, což v žádném případě není možné, protože máme věci v hotelu a kdoví, co by si o nás v recepci mysleli a jestli by nás nezačali někde hledat. Pokoušíme se jim to takhle vysvětlit, ale je to dost obtížné, protože nám moc nerozumějí. Nakonec se přeče jen situace vyřeší a my jdeme zpět do metra, na cestu sem i tam nám koupili lístky, což je nám trochu hloupé, ale nemohli jsme s tím nic udělat.

Přestoupíme a dojedeme dvojkou na další stanici, kde víme o občerstvovnách na náměstí. V jedné si dáme džus, v jiné kebab do bagety, je toho tolik, že to ani všechno nesním. Potom se už projdeme do hotelu.

15 000, což už jsme ochotni zaplatit. Do Jazdu prý jezdí autobusy v 7:30, 14:00 a dva ve 20:30. Do Persepole se však odtud autobusem dostat přímo nedá, jen do městečka Marvdašt, kam prý odjíždí každou hodinu minibus z parkoviště přes ulici, dál už musíme jet taxíkem.

Teď jdeme už pěšky k Vakil bazaru, protože poblíž něj mají být zajímavé mešity. Cestou jsme si koupili takový podlouhlý meloun, byl to cukrový meloun a ten mi moc nechutná, zato Kulínovi ano. Za 5 000 rialů se podíváme do mešity Vakil, vypadá opravdu pěkně, i proto, že je tma a kolem nádvoří je pěkně zevnitř nasvíceno. Ta tma má však i své nevýhody, protože jsem si nechal v hotelu stativ. Zrovna je čas večerní modlitby, jen pár lidí toho však tady využívá. Vůbec se mi zde nezdálo, že by Iránci byli nějak nábožensky příliš horliví. Ještě než jsme vstoupili do mešity, zastavil nás na chvilku místní mladík, ptal se, jak se jmenujeme a říkal, že miluje Ameriku a chce se tam jednou nadobro odstěhovat. Írán má sice rád, ale všechno je tu staré, zatímco v Americe zase všechno tak nové.

Projdeme se bazarem i městem. Obojí už docela oživilo, nakonec najdeme i restauraci, což nebylo snadné. Po večeri, která nás oba dohromady stála 90 000 rialů chce Kulín ještě hledat přístup k internetu, ale už je zavřeno, tak jdeme do hotelu. Recepční nás upozornil, že když jdeme pryč, máme mu dát klíč, to už jsme museli v recepci nechat pasy. Balenou vodu nemá, ta z vodovodu je tu přitom fakt hnusná, ale pošle nás do obchodu přes ulici. Kulín se ptá i na internet v okolí, nějaká internetová kavárna je prý na druhé straně velké hlavní ulice, ale i tam už je dnes zavřeno.

V pokoji je fakt vedro a když člověk vyleze ze sprchy, připadá mu ručník jako nahřátý na topení. Klimatizace tu žádná není, a tak jediné, co může vzduchem alespoň trochu pohnout, je větrák u stropu, bohužel dost hlučný. Venkovní teplota však přece jen s postupujícím večerem klesne na snesitelnou úroveň a trochu se to projeví i zde v pokoji. Ten větrák na noc vypneme, ale stejně jej zase musíme později zapnout, protože se tu nedá dýchat.

Pondělí 26. května

Asi v devět jsme vyrazili z hotelu, přičemž jsme museli vyvinout značné úsilí, abychom dostali v recepci pasy. Recepční si je totiž chce nechat u sebe. Moc sice nechápeme proč, ale protože se to nestalo naposled, asi je to tu normální. Nakonec se nám je podaří z něj vydobýt a můžeme vyrazit. Nejprve jdeme přes hlavní ulici najít internetovou kavárnu, protože Kulín chce poslat zprávu domů. Protože já na internet nepotřebuji, jdu zatím sehnat něco k snídani, musím kvůli tomu projít několik ulic, než se mi podaří koupit džus, vodu a něco sladkého. Na autobusové nádraží se potom za 15 000 rialů svezeme taxíkem. Po chvíli se nám zde podařilo doptat na to, že minibusy do Marvdaštu nejezdí z hlavního autobusového nádraží, ale z parkoviště naproti za hlavní silnicí. Zrovna, když tam přejdeme, chystá se

jeden odjet.

Většinu cesty, která nás stojí 4 000 rialů, podřimují. V Marvdaštu si vezmeme taxík do Persepole, ten nás stojí 25 000 rialů. Zde už pak vystupujeme do pěkného vedra. Vstupné stojí 5 000 rialů. Se stavbou Persepole začal Dareios I. Veliký roku 515 před naším letopočtem, ale dokončil ji pak až jeho syn Xerxes I. Přestože bylo město vystavěno z kamene, střechy byly dřevěné, a tak mohlo i tak lehnout roku 330 př. n. l. lehnout popelem, když tudy táhl Alexandr Veliký. Město se rozkládá pod kopcem, přičemž je vyvýšené nad krajinu, nahoru musíme vystoupat po schodišti. Škoda jen, že je slunce tak vysoko a světlo není tak dobré. Ani tu není moc turistů, což mě docela překvapuje. Na začátku procházíme branou všech národů s velkými sochami koní na sloupech, na dalších jsou vytesáni pegasi. Sloupů je tu nepočítaně, ale jsou tu i zbytky paláce a ve všech stěnách vytesané postavy či zvířata, vůbec je to tu moc pěkné. Pomalu dojdeme k muzeu, kam ještě za vstup musíme doplatit 3 000 rialů, je zde pár střeptů a šperků, nechybí ani klínovým písmem do kamene vytesaný zápis Xerxe I. Naštěstí je zde k němu vystaven i překlad do angličtiny, a tak si přečteme, jaký byl Xerxes dobrý válečník a lovec, měl rád pravdu a byl nadmíru spravedlivý, konečně byl to panovník mocné říše, tak kampak na něj se skromností.

Venku si potom na chvilku sedneme na lavičku, přičemž usoudíme, že je tak akorát čas zajít si k nedalekému stánku na čaj. Dlouho pak sedíme u stolku, než se odhodláme zvednout a vylézt do svahu, v němž jsou do skály vtesané jakési hrobky. Jdeme jen k jedné z nich, sama o sobě mi nakonec ani nepřipadá zajímavá, ale je odtud krásný rozhled na celou Persepolis. Potom už pomalu zamíříme ven, koukneme se do prodejny knih, ale letecký snímek Persepole, který bych chtěl, tu nemají. Hladoví vlezeme do rychlého občerstvení, kde mají kebab a hamburgry. Vybereme si to druhé, za dva hamburgry a něco k pití zaplatíme 65 000 rialů. Odtud zamíříme k parkovišti taxíků. Hned se k nám nějakí řidiči hlásí. Říkáme jim, že nejprve chceme k hrobkám perských velkokráľů, které jsou asi dvanáct kilometrů odtud, to místo se nazývá Nakš-e-Rustam, a potom že chceme zpátky do Marvdaštu. Nejprve chtějí za tuto cestu s třicetiminutovou zastávkou u hrodek 70 000 rialů, ale nakonec jdou s cenou dolů na 50 000, a i to je podle nás až až.

Není to daleko, jsou zde hrobky Dareia I. Velikého, Xerxe I, Artaxerxe I a snad Dareia II, všechny vytesané přímo ve skále s pěknými plastikami zvenku. Kromě toho je tu dvanáctimetrová věž Ka'ba-je Zardošt s čtvercovou podstavou, zpoloviny zapuštěná pod úroveň terénu. Její účel není úplně jasný, ale snad se jednalo o náboženskou stavbu, možná v něm hořel věčný zoroastriánský plamen. Cestou do Marvdaštu se potom taxikář zmínil, že v hotelu Zand, který je naproti našemu hotelu, také byli nedávno dva Češi.

V Marvdaštu hned chytíme minibus do Šírázu, opět za 4 000 rialů, ve městě jsme asi v půl páté. Chvilku jdeme jen tak směrem k centru, než se rozhodneme dát naší cestě cíl v podobě nejstarší mešity v Šírázu. Procházíme bazarem a zastavíme

pravý, s lítostí konstatuje, že tak dobrý jako v Šírázu nebo Esfahanu už později nesehnal.

Na začátek turistické cesty pak jdeme pěšky, podle LP to nevypadalo daleko, ale je to docela kus cesty, navíc stále do kopce. A navíc je vedro, že bych si raději lehnul někam do parku a v klidu strávil oběd, což ale nejde, protože tu není ten park. Cestou si ještě Kulín dává melounový nebo banánový džus, já si s ním k tomu jenom sednu, protože na to nějak nemám chuť. Pak jdeme ještě chvíli, než dojdeme k parkovišti plnému aut a vůbec k místu, kde je nadbytek lidí, restaurací a čajoven. Ano zde začíná ta slavná stezka k vodopádům. A jestli snad dosud ve mně budil Teherán jen zklamání, tady mě docela naštvál. Ani by mi nevdaly davy lidí, co taky čeká na kraji patnáctimilionového města u jediného kousku přírody široko daleko. Ale ty restaurace, čajovny a bordel v potoce mi docela vadí. Ono totiž pro množství zmíněného člověk vlastně ani ten potok nevidí. Kdyby to bylo jen pár metrů ze začátku a pak se hustota těch zařízení zmenšila, tak by to snad nevadilo, ale ono se to táhne snad několik kilometrů nahoru údolím. Pořád si říkám, že to přece musí zřídnot, ale kdepak. Teprve ve výšce kolem dvou kilometrů, mohli jsme přitom začít asi v sedmnácti stech, se najdou místa, která nezabírají žádná pohostinská zařízení, teprve ještě asi o tři sta metrů výš zřídne jejich množství na téměř zanedbatelnou úroveň. Ach jo, snad jediné místo v Teheránu, které by mohlo být přírodně zajímavé, a oni si ho Íránci zastaví hospodami. Přitom dolní část údolí by opravdu mohla být hezká, potůček skákající dolů po kamenech v lese, později v úzce sevřeném kamenitém údolí.

Naštěstí i horní část údolí je pěkná, i tady je les, v němž se na chvilku posadíme, ale opravdu je na chvilku, jak nám to komáři dovolí. Těch je tu opravdu požehnaně. A kus výš pak jsou skutečně pěkné vodopády. Vystoupíme až na jejich úroveň, i lidí už kolem ubylo, tak pocítím neodolatelnou touhu podívat se k vodě. Kulínovi se tam nechce, a raději se podívá ještě trochu výš, ve skutečnosti tato cesta vede až na horu Točal, kde jsme byli včera, ale to už bychom dnes nestihli. Mě se navíc nechce dolů vracet za tmy, protože máme oba sandály a v těch sestup nebude nic moc. Rozdělíme se u odbočky, která zřejmě vede až k jednomu z vodopádů. Zatímco Kulín jde ještě výš, já odbočím, přeskáču jeden boční tok kolem pár kluků, zřejmě pokuřujících marihuanu z vodní dýmky, a zalezu za skálu až k vysokému vodopádu. Chvilku se rozhlížím a když zjistím, že sem není z cesty ani odnikud jinud vidět, svléknu se a vlezu pod vodopád. Voda je krásně studená a bylo to úplně bezva, naděje podobného prožitku byla stejně to hlavní, co mne táhlo k tomu vodopádu. Jinak se i zde ve vodě válí odpadky, což dost ruší atmosféru. Dole ve městě je čistěji, ale zřejmě hlavně proto, že tam někdo pravidelně uklízí.

Kluci pokuřující trávu už odešli, když se vracím zpět na cestu a čekám na Kulína. Slunce už zašlo za skálu, a tak si můžu sednout i dál od stromů, kde je přece jen méně komárů. Abyste si nemysleli, ty stromy rostou samozřejmě jen v úzkém

mluví persky s průvodcem a potom nás strážce někam vede, průvodce prohlásil, že si máme jen dát batohy někam do úschovny. Zpovzdálí šel za námi. U strážnice jsme však dostali jen prospekt o tomto místě a byli jsme opět beze slova propuštěni. Tak nějak tušíme, že nám tím naznačili, že dovnitř nesmíme. Něco podobného jsme slyšeli od Vládi, který říkal, že v Masšadu se sice dostali nějakým omylem do hrobky jakéhosi imáma, ačkoli tam nemuslimové nesmí. Když zase vylezli ven a seděli na nádvoří, všimli si jich tam dozorcí, domnívající se, že uvnitř nebyli, a nechtějící je tam pustit, pustili jim místo toho jen nějaký film, asi o tom imámovi.

Divné však je, že náš průvodce zmizel. Není ani na tomto vedlejší nádvoří, ani na nádvoří před vstupem a neukáže se ani během další půl hodiny, kdy na tom nádvoří před vstupem stojím, zatímco Kulín se šel projít dovnitř. Samotného a bez batohu, který si odložil u mne, jej tam bez ptaní pustili, protože vypadá skoro jako Íránec. Sám se druhého pokusu neodvážím. Vrátil se se slovy, že ti věřící jsou cvoci, spousta se jich tam modlí a líbají nějakou mříž. Dovnitř navíc vede řada bočních vchodů, které nejsou tak hlídané, ale ani tak už se mi tam radši nechce. Do svatyně mimochodem také prošlo malé procesí. My se pak ještě projdeme kolem dokola přes další nádvoří, na tom posledním jsou kašny s posvátnou a léčivou vodou, spousta lidí ji pije. Průvodce se už opravdu neukázal, nakonec jsme usoudili, že si jej asi odvedli na strážnici za to, že se pokusil na tak posvátné místo provést ve svátek nemuslimy, zvláště když určitě nemá žádnou licenci na průvodcovství. Tak kdo ví, jak jej za to potrestají. Jinak si jeho zmizení vysvětlit nedovedeme.

Než půjdeme pryč, chceme se podívat do malého bazaru, který je na ulicích vedoucích ke svatyni, protože je v něm všechno otevřené. Nemají tady ale vlastně nic zajímavého, ale koupíme aspoň íránské cukrovinky v plechových krabicích. V ulici venku si ještě koupíme pistácie, jsou tu dražší než v Esfahanu. Tady přijde kilo na 60 000 rialů, zatímco v Esfahanu je Kulín kupoval za čtyřicet, Teherán je prostě dražší. Výsledná cena nás trochu překvapila, protože jsme si před tím špatně přečetli číslo na ceduli. Teď už bychom chtěli něco sníst, ale nevidíme zase žádné místo, kde by se dalo dát něco většího. Nakonec tedy jedeme na metro a do města. První taxíky po nás chtějí 20 000 rialů, což je dost přemrštěné, ale nakonec se nám podaří najít taxík, který nás na metro hodí za deset tisíc rialů.

Vystupujeme na náměstí imáma Chomejního a jdeme pěšky do hotelu, to proto, že si chceme odložit to, co jsme nakoupili. Teď odpoledne plánujeme podívat se na ty vodopády, které mají být pod horou Darband. Dojedeme proto opět na náměstí Tadžriš. Kde však nejprve hledáme něco k jídlu, protože máme pěkný hlad. Nahlédneme do jednoho rychlého občerstvení, kde ale nepochopíme, co a za co mají, zeptáme se u prodavače džusů na cenu pomerančového, ale 15 000 rialů se nám zdá moc, nakonec skončíme v jiném rychlém občerstvení, které jako by z oka vypadlo McDonaldovi, no aspoň stylem. Tady si už vybereme nějaké hamburgery, já s rybou. Kulín si dává zase ten slaný jogurt, ale nějak tu nemají ten

se u jednoho krámku s hodinkami, zítra chceme totiž vstávat brzy, ale nemáme budík. Začneme si vybírat hodinky s budíkem, když k nám přistoupí stařík, který mluví anglicky. Pomůže nám s nákupem, koupili jsme si ty nejlevnější za 35 000 rialů. Záhy jsme zjistili, že dvě čárky na displeji chybí, tak si je ještě zvládneme nechat vyměnit. Ten stařík nám mezitím nabídl, že nás tu provede. Podle všeho si zde jako průvodce vydělává a ví toho opravdu hodně. Říká, že umí sedm jazyků a dává nám svoji navštívenku, čili text ručně psaný na kousku tužšího papíru. Text zní asi takto: „Shiraz Iran the gate of the Vakil Mosque. One Mohammad Mehdi ?? internal the security talent guide 45 year on five of the currency the languages over the world age unmarried unmarried no holiday price as you like. AM6 to PM8.” Asi se mi to nepodařilo zreprodukovat správně a úplně, ale ten člověk škrábe jako já.

Provádí nás tedy bazarem a u každého stánku se zastaví, aby nám řekl, co v něm prodávají, u bylinek i koření zmíní, nač se používají. Přitom se nás ptá, nechceme-li zde koupit něco konkrétního, například s koupí koberce by nám mohl velmi dobře poradit, protože v kobercích se vyzná a nenechá se napálit, snad je svého času i vyráběl. K dotvrzení svých slov nám ukazuje už značně ohmataný vytištěný e-mail od jednoho Švéda, jenž mu v něm děkuje za pomoc s výběrem a nákupem koberce. Ten Švéd zde prý nakoupil koberec za účelem následného prodeje ve Švédsku, ještě jej však neprodal a je zvědav, za kolik se mu to podaří. Kulín se tedy zmiňuje o tom, že i on uvažuje o koupi koberce zde v Íránu a že by rád věděl co a jak. Průvodce nás po těchto slovech hned vede do uličky věnované kobercům. V bazarech je to totiž tak, jako to u nás bývalo ve středověku, že každá ulička je věnovaná jednomu druhu zboží a většina prodejců tohoto druhu se v ní soustřeďuje. Trochu to tak funguje i ve městě, například ta ulice, kde jsem se nejprve ráno pokoušel najít něco k snídani, byla věnovaná prodeji náhradních dílů na auta.

Zde v kobercové uličce nechá v jednom obchodě ukázat Kulínovi pár koberců, jejichž cena činí přibližně 2 000 000 rialů. Z nějakého důvodu to však zřejmě není ono, protože nás po chvíli vede dál, v dalším obchodě (ačkoliv ty dva možná patřily k sobě) přibere obchodníka a pod jeho vedením jdeme kamsi do boční uličky do obchodníkovy kobercového skladu. Tady nám pak ukazují jeden koberec za druhým. Všechny jsou pěkné a některé vskutku nádherné. Kulín se dlouho rozhoduje. Průvodce nám stále opakuje, že v kobercích se vyzná, jeho že nikdo nenapálí a že chce pomáhat turistům, aby odjeli z Íránu s dobrým pocitem. Ty koberce jsou podle něj všechny úžasné a cena 2 000 000 rialů je nízká, protože pronájem jednoho pokoje v Šírázu na dva měsíce přijde na 3 000 000 rialů. Přitom dva měsíce jsou doba, kterou íránské ženy potřebují na to, aby takový koberec utkaly. Tyhle koberce jsou však staré čtyřicet až sedmdesát let, tedy ještě předrevoluční, a tkali je nomádi kdesi v poušti. Proto jsou tak levné nemluvě o tom, že ty předrevoluční koberce jsou prý lepší. Zaručeně jsou ty koberce pravé, což nám

náš průvodce dokazuje tím, že jednak podpaluje třásně, které pak smrdí opravdu jako ovčí chlupy, jednak mokrým hadrem otírá povrch koberce, čímž ukazuje, že koberce nepouští barvy. Nakonec si Kulín vybere koberec, který je prý starý sedmdesát let, za 2 000 000 rialů. Ani já nakonec neodolám a koupím si za stejnou cenu jiný čtyřicetiletý. Sluší se poznamenat, že ty koberce jsou docela velké, asi metr šedesát na metr deset, a že jejich věk se rozhodně neprojevil na zářivosti a kvalitě barev, jediné, podle čeho byste jim hádali, že jsou tak staré, by snad byly řidší až chybějící třásně na kratších koncích. Ale jsou fakt pěkné.

Se zabalenými koberci jdeme zpět do obchodu vyřídít placení. Nemáme u sebe dost rialů, ale obchodník se spokojí i se 140€, k této částce došel přepočtem pomocí kurzu, který měl Kulín napsaný na papírku. Náš průvodce nám pak vypisuje účet, na který však napíše nižší částku kvůli clu či dani, ačkoli ani jedno stejně platit nebudeme. Dohodneme se, že si ty koberce zatím necháme zde v obchodu, než nás průvodce provede bazarem.

Zavede nás dalšími uličkami s kořením na dvůr náboženské školy. Na druhém konci nádvoří nám pod nezbytnými freskami Chomejního i Chameneje začne vysvětlovat, jaký je rozdíl mezi šíity a sunnity. V Íránu tvoří šíité drtivou většinu. Podle našeho průvodce to mají mnohem těžší než sunnité, alespoň co se náboženských povinností týká. K modlení potřebují kamínky, pořád se musí mýt a musí dodržovat mnoho dalších pravidel, která se na sunnity nevztahují. Mezitím se k nám přiblíží několik místních studentů různého věku. Dva z nich jsou oděni v hnědé pláště. Když náš průvodce skončí s výkladem, nechá se vyfotit. Studenti si vezmou Kulínovo číslo¹ a jméno, potom nám půjčí své pláště, s nimiž se vzájemně s Kulínem vyfotíme. Jeden z nich nás zve domů, další navrhuje, že by si nás tam na chvíli nechali a učili muslimským zvykům. Ale náš průvodce jim obojí rozmluvil s tím, že nemáme tolik času. Tak si je jenom vyfotíme a jdeme dál.

Dál procházíme bazarem, až mě ty stánky unavují, třebaže staříkův komentář jim dodává na zajímavosti. Teď teprve vidíme, jak je ten bazar obrovský. Několik hodin bloumáme stále novými a neznámými ulicemi. Mimo jiné procházíme i nádvoříčkem karavanseraje s rybníčkem uprostřed a stromy okolo, je to tu moc pěkné. U dveří nás průvodce upozorňuje na to, že jedna strana tradičně patřila mužům a druhá ženám, což se poznalo podle držadel na veřejích. Projdeme kolem staré již nefunkční náboženské školy, již jsme minuli i včera a už za šera dojdeme k již zmíněné nejstarší šírázské mešitě. Uvnitř na nádvoří je to docela pěkné, je tu prázdný rybníček, o kterém nám průvodce říká, že patří jemu. To proto, že se k němu pojí historka zahrnující turistu a turistku z Velké Británie, které zde prováděl a jeden z nich uklouzl a došlo k úrazu, ale detaily si už moc nepamatuji. Cestou sem i zpět každou chvíli našeho průvodce někdo zdraví, což on vysvětluje tím, že zde dřív učil, a proto jej každý zná.

Dovede nás zpět pro koberce, to už je půl deváté, s nimi potom jdeme do

¹Zvlášť u toho čísla jsem moc nepochopil, k čemu jim asi bude.

Hned poránu se chceme jít podívat do Golestánského paláce. Jaké je naše překvapení, když vidíme, že je zavřený, že zůstane zavřený celý den, protože i dnes je svátek, a že zůstane zavřený i zítra, protože na ten den vyhlásila vláda také svátek, pak už máme pátek a nakonec možná ten palác otevře v pondělí, kdy my už budeme dávno pryč. To je teda rána, to znamená, že bude zavřené zase asi všechno. Úplně nás to znechutilo. Přece jen se asi zkusíme podívat k dalším muzeím, jestli nebudeme mít štěstí, ale moc tomu nevěříme. Cestou k paláci jsme už viděli, že i bazar je úplně mrtvý, ach jo.

Jdeme k nim přes velký park, ve kterém se s námi dá do řeči místní průvodce. Potvrzuje nám, že dnes bude asi všechno zavřené, nicméně to podle něj neznamená, že by nebylo v Teheránu nic k vidění, protože je tu řada míst, jež je možno obdivovat i zvenku. Zmiňuje svatyni, která se jmenuje Rey a procházku k horám kus jinde, než jsme byli včera, má tam být pěkné údolí s vodopády a čajovny. Do těchto míst by nás byl ochoten zavést. S Kulínem usoudíme, že je zbytečné, aby nás průvodce vodil k údolí s vodopády, protože nám je ukázal na plánu v LP a myslíme si, že je budeme schopni najít i sami. Zato bychom ocenili, kdyby nám ukázal nějaká jiná zajímavá místa ve městě, protože na dnešek jinak nemáme žádný program. Nakonec pochopí, co bychom asi chtěli a začne se ptát, co bychom mu za to mohli dát. Protože netušíme, kolik se takovému průvodci v Teheránu platí, ptáme se jej na obvyklou cenu. On říká, že za celý den se všemi památkami a muzei dostane obvykle 700 000 rialů, nám, protože ta muzea ani památky otevřené nejsou, sníží cenu na polovinu, tedy na 350 000 rialů. To se nám ale zdá pořád docela hodně, to je víc než platíme za hotel. Navíc my bychom s ním ani nechtěli strávit celý den, stačily by nám dvě, tři hodiny, během nichž by nám ukázal svatyni a případně něco jiného podobného v Teheránu, a odpoledne bychom jeli už sami k vodopádům. Dohodneme se na ceně 150 000 rialů (aspoň myslím, ale možná to bylo 200 000 rialů) za ty dvě, tři hodiny. Netváří se na to moc nadšeně, tak si říkáme, že to zase zrušíme, aby z toho neměl pocit, že dostal málo. Ale to odmítá, tak jdeme s ním.

Vede nás na náměstí imáma Chomejního do metra, kde si na jeho popud kupujeme lístek na dvě cesty, protože se budeme i vracet. Zastávka metra, kde vystupujeme se jmenuje Shahr-e-Rey, je na lince 1 v místech, kde už metro vyjelo nad povrch. Kdysi bylo Rey samostatným městem, které má tisíciletou tradici, i svatyně, kam se ještě svezeme za 7 000 rialů taxíkem za všechny tři, je stará. Má zlaté kupole a zlaté vršky minaretů a na to, že jsme v Teheránu, vypadá nečekaně pěkně. Je tu tedy opravdu velká spousta věřících. Průvodce nás zavedl ke vstupu, kde se mají v šatně odevzdávat boty. Říká nám, že dovnitř dnes mohou je muslimové, ale pokusí se nás tam provést jako své známé muslimy z ciziny. Snažím se mu naznačit, že mě asi nikdo neuvěří, že jsem muslim, ale on na to prohlásí, že to není problém, protože přece k islámu přestupují i lidé na západě. Ještě než odevzdáme boty, přistoupí k nám strážce a začne se ptát, co jsme zač. O čemsi

dvě jejich kamarádky, ale ty se tu nezastavily. Hasan je mimochodem veteránem irácko-iránské války, během níž strávil asi dva roky v iráckém zajetí. Po vojně už mají oba. Oba jsou svobodní, vůbec mi připadá, že jsme tu potkali docela hodně svobodných mužů, kteří byli i starší než my. Povídá se s nimi sice dobře, ale my se musíme rozloučit, protože chceme stihnout lanovku dolů a moc času nám už nezbyvá. Oni chtějí jít příměji než po klikatící se cestě, a tak se stejně rozcházíme.

Dole nad lanovkou je však stejně ještě potkáme, to už je ve čtvrt na čtyři, ještě si s nimi vyměníme e-mailové adresy a Hasan nám dá i svůj telefon, kdyby něco. Lanovku ještě v pohodě stihneme a po pravdě řečeno, ještě jezdila hodnou chvíli potom, co jsme byli už dole, ach jo. Tentokrát se k tomu parkovišti projdeme pěšky, protože se nám do města ještě nechce, sedneme si a dáme si zmrzlinu a čaj. Zmrzlina je ale dost tekutá. Stahují se sem temné mraky a zvedá se silný vítr, který převrací umělohmotné stolky i židle. Protože se nám stále nechce pryč, dáme si ještě brambůrky, teprve potom, když se dá i do mírného deště, jdeme k silnici. Ano, světe div se, i v Teheránu asi někdy prší, vydrželo to asi půl hodiny, a i když déšť nebyl nijak silný, dýchalo se po něm lépe. U výjezdu z parkoviště chvíli stojíme a zkusíme si něco stopnout, což je ale dost obtížné, jelikož zrovna nic nejede, natož aby to byl taxík. Jdeme tedy dolů po ulici pěšky až k místu, kde postává několik lidí, jako by na něco čekali. A skutečně, po chvíli sem přijede pár sdílených taxi, z nichž jedno nás za 4 000 rialů na osobu doveze na náměstí Tadžriš. Je to blíž, než cestou sem, myslím, že řidič, který nás vezl nahoru, neznal tuto trasu, nebo jsme jeli nějakou jednosměrkou, protože těch je tu dost.

Na náměstí přestoupíme na autobus, který nás doveze zpátky na metro, které si tentokrát už musíme zaplatit, zato v autobuse byli překvapivě spokojeni s předem koupenými lístky, kdo se v tom má vyznat. Svezeme se na náměstí imáma Chomejního, kde jsme byli myslím po páté, tedy stále docela brzy. Rozhodneme se proto ještě zkusit po paměti najít Golestánský palác a podívat se do bazaru, jestli se přece jen neprobral. Matně si z plánu v LP pamatuji, že k paláci musíme jít od náměstí víceméně k jihu, ale nepamatuji si polohu úplně přesně. Není tedy divu, že se nejprve zamotáme v úzkých uličkách, než se zpátky na hlavní doptáme na cestu. Dáme si cestou falafel, který mne tady nenadchl, v Izraeli ho měli mnohem lepší, zvláště s humusem, který mi začal nakonec chutnat. To tady bohužel nemají. Cestou ke Golestánskému paláci zahlédneme i vstup do bazaru a vypadá to tam dost mrtvě. Golestánský palác je sice samozřejmě zavřený, ale zítra by podle vojáků, kteří hlídají u brány, měl být otevřený od devíti do tří.

Trochu okolo to už dojdeme do hotelu, trochu při tom bloudíme, ale nakonec se šťastně dostaneme do pokoje. Pas po nás kupodivu zpátky nechtěli, asi proto, že tu seděl jiný recepční.

Středa 4. června

hotelu, kde na nás ještě dole počká, aby nám pomohl ukázat restauraci, kde prý dobře vaří. Všimneme si, že jsme kolem ní šli už včera v poledne, ale zavrhlí ji. Průvodce prý jí sám, ale nevíme proč, na každý pád se tu s námi rozloučí, přičemž mu dáme 50 000 rialů za námahu. Večeře docela jde. Cestou na pokoj si ještě koupíme vodu a nealko citronové pivo, které je docela požitelné, odmýslí-li si člověk název, protože s pivem to chuťově nemá vůbec nic společného. Po sprše ještě sníme cukrový meloun, který jsme si včera koupili. Není špatný, ale ten červený je podle mne lepší, ačkoli v názoru na to se s Kulínem rozcházíme. Napíšeme si něco do deníků a jdeme spát.

Úterý 27. května

Ráno jsem už od pěti spal neklidně v obavě, aby mne to tenké pípání hodinek probudilo. V šest vstaneme, sbalíme se a jdeme pryč. Recepčního, ležícího za pultem musíme probudit, abychom mohli zaplatit 110 000 rialů, nejsme potom sami, koho pouští ven. Na hlavní pak chytíme taxík, který nás za 15 000 rialů odveze na autobusové nádraží. Zde si bez problémů koupíme za pouhých 55 000 rialů lístek do Jazdu. V občerstvení si k snídani koupíme čaj a něco sladkého, sedneme si s ním na lavičku, přičemž se k nám opět hlásí hned několik taxikářů.

Autobus je moderní a klimatizovaný tolik, až je v něm zima. Cesta trvá šest a půl hodiny, od osmi do půl třetí, včetně jedné krátké zastávky u benzínky. Litr benzínu tu mimochodem stojí 1 650 rialů, což jsou asi tři koruny. Není tedy divu, že všichni tu jezdí na motorkách, zatímco cyklistu aby člověk pohledal. Dokonce i v uličkách bazarů a kolem nich může člověk na motorce narazit. Zato pořízení stroje asi zase tak levné nebude, a tak nezřídka lze spatřit na motorce naskládanou až čtyřčlennou rodinu. Celou cestu je kolem nás krajina velmi vyprahlá a tak po první třetině je to už naprostá kamenitá poušť, v níž jen sem tam zeleně zasvítí malá oáza. Je to dost nezvyklý pohled a chvíli se bavíme tím, že fotíme protijedoucí auta s pouští v pozadí, protijedoucí pruh je totiž docela daleko od toho našeho. Ale z takovýchle fotek nikdy nemůže vzejít žádný zážrak. Ještě jednou nás vlastně zastavila policejní nebo snad vojenská hlídka. Prošli autobus a dva řánce si na chvíli odvedli ven. Když nám je vrátili, pokračovali jsme v cestě.

V Jazdu se na nás hned vrhne spousta taxikářů, ani si nestihneme vyndat z autobusu batohy. Nabízí nám odvoz do centra za 30 000 rialů, což se nám zdá poněkud přemrštěné, navíc se nám nelíbí, jak se vnucují. Na parkovišti pak chytíme jiný, který nás vezme za 15 000 rialů, veze nás k hotelu Silk road, který jsme si vyhlédli ve wikitravel podle toho, že se v něm dá spát za mírný poplatek na střeše. Místo patnácti chce ten taxikář třicet tisíc s odůvodněním, že to bylo nakonec dvakrát dál, než čekal. Kulín mu nechal dvacet, protože nazpátek bychom z něj beztak nic nevyrazili, jinak má smůlu.

Je tu vedro na padnutí, určitě hodně přes čtyřicet, aspoň že vzduch je tu suchý,

a tak se to dá vydržet. Všude kolem jsou domy ohozené omítkou z hlíny a řezanky, mezi nimi úzké uličky, občas kryté klenutou střechou, vypadá to moc zajímavě. I Silk road hotel je v takovém domě. Nádvoří má pod úrovní ulice, jde se do něj kousek dolů po schodech. Nocleh na střeše je opravdu možný, a to za 10 000 rialů, platí se vlastně jen za použití koupelny a záchoda, který tu mají i v evropském stylu, což je zde spíše výjimka, jinak mají většinou turecké. Rozhodneme se, že se tu ze všeho nejdříve najíme a možná i počkáme, než se trochu s večerem ochladí, v tomto světle by ty fotky stejně nestály za nic. Potkáme zde i jednoho Čecha, jmenuje se Honza, který zrovna cestuje s jakýmsi Australanem. Batůžkářů je tu vůbec docela hodně. Ten Honza je právník, který se na příští půlrok vydal na cesty, vracet se chce přes Arménii. Připadal mi ale poněkud mimo, když jsme se jej ptali, jak dlouho je v Íránu, odpověděl, že neví, snad asi tři týdny, a i na stejnou otázku týkající se Jazdu odpověděl značně neurčitě, snad tři dny, ale není si moc jistý. Ven chodí ráno a odpoledne, přes poledne se zachovává stejně jako místní, totiž nevyvíjí žádnou zvláštní aktivitu. No, v tom vedru to je docela přirozený režim.

K jídlu si Kulín dal cosi z velbloudího masa, ochutnal jsem od něj kousek a připadalo mi to nerozlišitelné od hovězího. Nabídku jídel tu měli nadočekávání pestrou, je to asi první slušná restaurace, na kterou jsme v Íránu narazili, a je nutno podotknout, že nadobycěj vyniká i vzhledem k těm, které teprve potkáme. Dobrá není jen nabídka, ale i jídlo samo. U stolu sedí starší paní, hovořící anglicky, která zřejmě cestuje sama. Po jídle si dáme tradiční čaj, tedy přelouhovaný černý, tentokrát do něj přidali šafrán a skořici, což není špatná kombinace, zvláště když se dost osladí.

Zasekli jsme se tu nakonec až do půl čtvrté, protože v tom vedru se nám nikam nechce. Po procházce městem se navíc chceme vrátit až v noci poté, co si vyfotíme nasvícený obří portál na hlavním náměstí. Dá se tu s námi do řeči ještě jeden Švéd, který vycestoval na pět týdnů, což je celá jeho dovolená. Programuje u Ericssonu. Když se zmíním o tom, že jsem byl v Norsku, říká, že tam je hrozně drahé i pro Švédy, a dost možná i pro Nory samé, protože ti prý jezdí často nakupovat do Švédska. Radí nám také, na co se máme jít podívat a právě se zmínil o tom, že ten portál na náměstí bývá večer opravdu pěkně nasvícený.

Po čtvrté hodině se tedy vydáme do města. Venku se to už dá přežít, i když je pořád děsné vedro. Sledujeme víceméně cestu popsanou v LP pod názvem „Get lost in Yazd“. Procházku zahájíme návštěvou nedaleké mešity s pěknými minarety, portálem i nádvořím. Zajímavé je, že v těch mešitách tu není řídkým zjevem, že na kobercích uvnitř někdo polehává, podřimuje, dobíjí si telefon, či si čte, bývá tam totiž v tomto vedru lepší ovzduší než venku. Poté procházíme úzkými uličkami mezi domy, jež jsou všechny omítnuté tou omítkou z hlíny a hlíny. Barva omítky je trochu do červena nebo dohněda. Párkrát se i ztratíme, takový je tu labyrint. Zajímavé jsou *badgiry*, což jsou věže, které zachytávají i jemný vánek a vedou pak vzduch dolů do domu, jde o způsob klimatizace, který se tu používá

se tu z neznámých příčin říká páta, zatímco ta první se nazývá druhá a nejvyšší sedmá. Tak tedy do páte, což neznamena, že se nedá vyjet až do sedmé, příslušný lístek si však musíme koupit až v té páte. Co je však mnohem horší, ve dvě hodiny prý provoz lanovky končí. Postupně si tuto informaci upřesníme, ve dvě snad končí s ježděním nahoru, zatímco s ježděním dolů snad až ve čtvrt na čtyři. To je docela hloupé, měli jsme v plánu vyjet do páte stanice, dojít na vrchol pěšky a pak se případně svézt z té sedmé dolů, ale podle LP to mají být z horní stanice na vrchol ještě dvě hodiny, na což nemáme čas. Tady dole si tedy koupíme zpáteční lístek do páte a pak se uvidí.

Kabinky jsou malé, jen pro šest lidí, ale většinou si do každé sednou jen čtyři. S námi jedou nějací Íránci, z nichž jeden pracoval ve firmě obchodující s českým křišťálem, a tak byl párkrát v Čechách, hlavně v Liberci. Povídkáme si o cenách bytů a platech. V Teheránu prý takový podnájem v menším bytě přijde na 300 dolarů, to je asi 4 500 korun, za měsíc, což je docela dost, při tom, jaké tu mají platy. V páte stanici už je docela příjemné ovzduší, přemýšlíme tady co dál. Nakonec si u spícího prodavače koupíme zpáteční lístky až nahoru. Do té páte to mimochodem přišlo na 60 000 rialů za zpáteční lístek, odtud do sedmé na 45 000 rialů za zpáteční lístek, čili dohromady slabě přes sto tisíc. Frekvence kabin se však podstatně snížila, a tak musíme dost dlouho čekat, než se nahoru dostaneme.

Tady je teprve hodně vleků a kousek pod námi na druhé straně hřebene i hotel, o kterém se dole na plakátě chlubil, že jde o nejvýše položený horský hotel na světě, no moc bych tomu nevěřil. Je tady taky víc sněhových polí, což je dobrá změna. Trochu nás zklame, že na vrcholu hory jsme pak asi za dvacet minut a že bychom to bývali byli v pohodě za ty tři hodiny stihli z páte stanice lanovky nahoru a zpět k sedmé. A to kdybychom věděli, že poslední lanovka nepojede ve čtvrt na čtyři, stihli bychom to i potom dolů k té páte, ach jo, takhle to není tak zábavné, těch pár kroků do kopce. Tak se na vrcholu aspoň naobědváme, pokoukáme do kraje a jdeme dolů. Mě ty hory dvakrát nezaujaly, protože i v nižších partiích jsou úplně holé, jen úplně dole zasadili pár cypřišů, tak se to snad zlepšilo. Kulínovi to ale nevádí a líbily se mu i tak.

Rozhodneme se aspoň sejít to dolů k té páte stanici. Cesta je celou dobu dost široká i pro auta, tak se po ní jde docela dobře i v sandálách. Jenom ani jeden z nás nemá moc rád sestupy a raději bychom bývali byli šli do kopce než s kopce. Cestou potkáme dva íránské turisty, jen o málo starší než jsme my, přesněji jednomu bylo asi čtyřicet a druhému asi jako nám, tedy slabě přes třicet. Ten starší se jmenoval Hasan. Oba žijí v Teheránu a ani jeden není příliš spokojený s místní teokracií. Pracují jako chemičtí inženýři za plat 500 dolarů měsíčně, za byt přitom platí 300, není divu, že jim nezbývá dost na to, aby mohli cestovat po světě, a tak si mohou chodit jen po íránských horách, což rádi činí. Pozvou nás na meloun, my jim na oplátku potom nabídneme banány. Šli prý ráno zdola pěšky a teď půjdou pěšky zase až dolů. Když sedíme a jíme meloun, projdou kolem nás

Úterý 3. června

Snídaně je stejná jako v Kašanu, vajíčko, med, placatý chleba, máslo a sýr, připadá mi to ale pořád lepší, než shánět si něco na ulici, kde nejsou v okolí skoro žádné možnosti, jak koupit cokoli k jídlu. Po snídani vyrážíme do města, dnes máme naplánovaný výlet na horu Tochal nad Teheránem, je vysoká skoro čtyři kilometry a skoro až na vrchol vede lanovka. Těšíme se, že se trochu zchladíme a odpočineme od toho vedra. Protože se nám ale na takový kopec nechce jít bez pasů, pokoušíme se je od recepčního získat zpět. To je tu totiž takový obvyklý zlozvyk, že si recepční při příjezdu do hotelu schová pasy u sebe a vrátí je zase až když člověk odjíždí definitivně pryč. Nepochopil jsem proč, protože stejně jako teď i jindy máme přece věci přes den v hotelu a oni mají klíč u sebe, tak se nemusí obávat toho, že bychom zmizeli bez placení. Ještě bych pochopil to, že je chtějí mít u sebe, když jsme na pokoji, ale tohle ne. Recepční se brání zuby nehty, ale když pochopí, že se nevzdáme, hodí nám je vztekle na stůl. Když už jsme na odchodu, zavolá nás ještě našťavaně, že chce zaplatit za všechny tři noci, ale nakonec se spokojí s tím, že mu zaplatíme jen tu jednu, kterou jsme zde dosud strávili.

Tentokrát na metro už trefíme, s přestupem dojedeme na konečnou linky číslo 1, odkud máme jet autobusem. Hloupé je, že nemáme žádné jídlo a ani jsme si nevšimli možnosti je koupit. Město je navíc dosti mrtvé, i do metra nás pustili bez placení. Všichni jsou dnes asi u hrobky Chomejního a pláčou nad ní. Je totiž svátek výročí jeho smrti. Za rok to bude dvacet let, to bude jistě ještě horší. Nejprve si jdeme do budky koupit lístky na autobus, za tisícovku jich dostaneme pět, tak si nejsme potom jisti, jestli to je pro jednoho nebo pro oba, při druhé návštěvě se však ujistíme, že je to pro dva. Ačkoli LP se zmiňuje o autobusu číslo 33, nakonec nastoupíme do jiného, v němž jsme se ujistili, že jede na náměstí Tadžriš, odkud budeme pokračovat taxíkem. Cestou se Kulín baví s několika kluky, povětšinou o fotbalistech, o čem taky jiném. Při vystupování chce řidič překvapivě zaplatit 1 250 rialů za osobu, lístek jej neuspokojil. Kdo se v tom má vyznat.

Ještě než se dopravíme k dolnímu konci lanovky, jdeme si koupit něco k jídlu na cestu. Tady jsou našťeščí skoro všechny obchody otevřené, a to i v malém bazaru opodál. Kupujeme si tedy čtyři banány a nějaké sladké pečivo v pekárně. Potom se už sháníme po taxíku. Vezmeme asi druhý, který nám stejně jako první nabízí odvoz za 40 000 rialů, což je docela hodně, na to jaký to byl kousek a na to, že sdílené taxi stojí jen 4 000 rialů za osobu. Stáli jsme ale na špatném konci náměstí, kde sdílená taxi naším směrem nestavěla. Na závěr ten taxík musí docela hodně nastoupat, přičemž musí na hodnou chvíli přeřadit na jedničku, tak prudký sklon ulice měla.

Vystupujeme na parkovišti, odkud se ještě dopravíme autobusem k dolní stanici lanovky. Zde začneme zjišťovat cenu a kdy jede poslední lanovka dolů. Myslíme, že jsme tu byli asi ve čtvrt na dvanáct. Postupně v informacích a u pokladny zjistíme, že nám neprodají lístek až nahoru, ale do druhé stanice lanovky, které

již celé věky. Zvláště nad kopulemi vodních nádrží je jich vždy několik.

Cestou se podíváme do Alexandrova vězení, kde mají v podzemí čajovnu a v přízemí výstavu fotek, které jsou zajímavé tím, že je na nich Jazd pokrytý sněhovým popraškem. V zimě tu asi bývá pořádná zima, ačkoli srážky jsou tu i tehdy velmi řídké, a tak je situace zachycená na fotkách velmi vyjimečnou, došlo k ní prý naposledy před pěti lety. Kvalita fotografií je různorodá, některé nestojí za nic, ale najde se i pár opravdu pěkných. Alexandrovo vězení se tomu domu říká proto, že na jeho místě bylo prý kdysi dávno místo, kam Alexandr Veliký zavíral své vězně, když táhl Persií. Světlo venku se zatím rapidně zlepšuje. Několika dalšími uličkami dojdeme k místu, kde se dá vylézt nahoru na střechu jednoho domu. Nenašli jsme sice doporučené místo, ale nějak jsme nahoru vylezli. Tu správnou cestu jsme pak použili až pro sestup. Nahoře jsme potkali dva Němce, které jsme viděli v hotelu Silk Road. Stojíme tedy na střeše, z níž je opravdu krásný rozhled do okolí. Střechy jsou většinou ploché nebo pokryté kupolemi, z nichž mnohé mají ve vršku díru, zvláště ty, které kryjí ulice. To asi kvůli světlu i větrání.

Uděláme si pár fotek a jdeme zase dál. Pomalu míříme k hlavnímu náměstí, protože se blíží večer, tak abychom si jej stihli vyfotit ještě i za světla. Cestu však netrefíme úplně ideálně, a tak jdeme celkem dlouho po hlavní ulici, kde jezdí hodně aut. Na náměstí je velký portál se dvěma minarety a uprostřed náměstí je vodotrysk uprostřed větší nádrže s vodou, v níž se pěkně ten portál zrcadlí. Za tím portálem je průchod s obchody a nějaká budova nad ním. Je to moc pěkné. Jeden původce nám tu nabízí návštěvu jakéhosi zoroastriánského místa v okolí, ale to asi nevyužijeme, protože zítra zase jedeme dál. Za 3 000 rialů si vylezeme nahoru až pod minarety, odkud je opravdu pěkný rozhled na město. Škoda, že je nahoře zrovna mrak a není tedy dobře vidět. Poslední úsek výstupu sem nahoru vedl vlastně už vnitřkem minaretu, a proto bylo točité schodiště velmi úzké a strmé. Schodiště pokračuje samozřejmě až nahoru na ochoz těsně pod vrcholem minaretu, ale tam se už nesmí. Vyleze sem skupinka vojáků, když mi pak při focení spadne krytka objektivu dolů, houkne jeden z nich na kamarády dole a ti mi ji přinesou, což od nich bylo velmi laskavé.

Když jsme zpátky dole a seznáme, že na tmě si budeme ještě muset nějakou tu hodinku počkat, rozhodneme se projít bazarem, zejména bychom chtěli najít něco jako džus, ale nikde nic, samé hadry a hrnce. Nakonec si koupíme v obchodě naproti mirindu a Kulín doogh, což je slaná mléčná mátový nupoj. Kulín si to oblíbil, narozdíl ode mne. Potom nevědomky zabrousíme do další náboženské školy, kde nás na nádvoří odchytí místní student a pozve nás k sobě do místnosti, kde si s ním a ještě asi dvěma jeho spolužáky, sedíce na zemi na koberci, povídáme o Íránu. Přičemž jim připadá hrozné, že si o nich všichni myslí, že jsou tady samí teroristi. Tento názor sdílí docela dost Íránců. Ptá se nás taky, co si myslíme o úmyslu Íránu postavit si jaderné elektrárny. Kulína tyhle řeči docela baví, ale mě zase tolik ne. Nakonec nás zavede dolů, kde skladují dvě stě let starou ručně

psanou knihu o islámu, z níž se učí. Zdá se, že tu takoví studenti, jako je on, věnují studiu islámu celý život, nevím, co pak nebo při tom dělají, asi se z nich stanou duchovní. V téhle škole prý stráví asi dva roky, poté přejdou do jiné a nakonec se dostanou do Qomu. Není divu, když nám říká, že islám je nejlepší náboženství, není to myslím poprvé a jistě ani naposled, co si tu tento názor poslechneme.

Venku hledáme přece jen ještě místo, kde bychom si mohli dát nějaký džus nebo čaj. Ale je to tu nějak bída. Nakonec najdeme na hlavní ulici cosi jako mléčný bar, ale uvnitř je úplně plno. Bezradně chvíli postáváme venku, až si nás všimne několik mladých vojáků sedících u stolu za oknem a popíjejících tam koktejly. Přisedneme si k nim a oni nám pomůžou vybrat si džusy se zmrzlinou, není to špatné. Prohodí s námi několik slov, tolik vojáků v Jazu jsme mohli potkat proto, že poblíž sídlí posádka, kde si odbyvají základní vojenskou službu. Trvá dva roky, těm s nimiž nyní popíjíme, skončí už za tři měsíce, na což se přirozeně těší. Teprve po absolvování vojenské služby tu mohou muži dostat pas, asi aby předtím někam neutekli.

Po chvíli musí odejít, my také dopijeme, zaplatíme a jdeme na náměstí, kde už se setmělo a portál je opravdu pěkně nasvícený, tak tu chvíli blbneme se stativem. Mezitím se s námi pustí do řeči mladík, který, jak se během hovoru ukáže, studuje v té náboženské škole, kde jsme dnes už byli. Kromě toho se učí angličtinu, na to, že tomu věnoval zatím jen půl roku, mluví docela dobře. Jako obvykle si při zmínce o České republice vzpomene pouze na pár fotbalistů, o kterých toho ví víc, než my. Pochází prý od Širázu a vypadá hrozně zklamaně z toho, když zjistí, že jsme o jeho rodné vísce nikdy neslyšeli, natož v ní byli. Zve nás i k sobě do školy, ale nám se tam už podruhé nechce. Asi půl hodiny nám však trvá, než se nám podaří mu to vysvětlit. Možná ale prostě nechtěl pochopit, kdoví.

Když se od toho mladíka přece jen odtrhneme, zamíříme už zpět k hotelu. Jdouce po hlavní, mineme tu správnou odbočku. Ulici přecházíme tedy až pozdě, jako obvykle je to velmi stresující a hraničící pro nás s nemožností. Naštěstí si všimneme kluka, který přechází opodál, tak jdeme za ním a nějak tuto překážku zdoláme. Přecházení je tu totiž opravdu problematické, zvláště pro našince, přechody neexistují, kdysi tu snad i byly, ale i ty jsou začerněné. I semaforů je tu velmi poskrovnu a i těch, které tu jsou, si řidiči valně nevšímají. Doprava nám tedy už nyní připadá chaotická a co teprve, až uvidíme Teherán, kde to má být ještě o několik řádů horší. Jedincům, které omrzelo život, nebo si chtějí značně zvýšit hladinu adrenalinu v krvi, doporučuje LP, aby si na jedné straně Teheránu sedli na mototaxi a poručili si odvoz na druhý konec města s přípodotkem, že spěchají. Nesmrtelné zážitky zaručeny.

Protože jsme tedy zabloudili, nezbyde nám, než začít zkoumat v mapě, kde to jsme. Přistoupí k nám přitom pán s nabídkou pomoci. Kulín se tedy ptá na cestu².

² Ačkoli jsem to mezitím na té mapě našel taky a ptaní se na cestu mi připadá jako přiznání slabosti, třebaže zase na druhou stranu uznávám, že se tím též vytváří vhodná příležitost k zahájení konverzace.

z nich by po nás chtěli myslím 140 000 rialů, pokoj by byl vyhovující a recepční měl modré oči, překvapivě tu vůbec občas narazím na Íránce s modrýma očima. Říkáme, že se možná vrátíme a jdeme se podívat ještě pro srovnání jinam. Zkusíme ještě hotel Chajjam ve vedlejší uličce stranou té hlavní. Ten vypadá poněkud extrozněji. Recepční umí dobře anglicky, když se dozví, že bychom tu chtěli přespat třikrát, nabídnou nám cenu 200 000 rialů za pokoj bez sprchy a se snídaní. Chvilku zvažujeme, jestli by nebylo lepší vrátit se do prvního hotelu, protože byl levnější, Kulín by se raději vrátil, ale mě se zalíbilo, že tu mají klimatizaci a že bychom se ráno nemuseli shánět se snídaní, tak nakonec zůstaneme tady.

Na pokoji mají i televizi, na které kupodivu najdeme i CNN, překvapuje mne, že ze všech stanic sem pouštějí právě tuto. Na chvíli se natáhneme, než vyrazíme do města. Máme v plánu podívat se jen k bývalému americkému velvyslanectví a hlavně najít směnárnu, protože nám docházejí rialy. Při hledání stanice metra však zabloudíme v úzkých uličkách okolo a skončíme ve slepé ulici. Zde se nás zeptají pán s paní, co hledáme, a nakonec nás autem i dovezou na metro. Dojedeme na stanici Taleqani, u které to přímo má být. To velvyslanectví poznáme hned, ale na stěně nic není. Abyste tomu rozuměli, tohle velvyslanectví asi před třiceti lety ztekli místní revolucionáři pod vedením Chomejního, protože je považovali za doupeř vyzvědačů CIA, plánujících zde svrhnout revolučního režimu. Pracovníky velvyslanectví tu pak asi pět let drželi v zajetí, než je vrátili do Ameriky. Na zdi velvyslanectví pak Íránce namalovali grafitti věštící konec „velkého satana“ – USA a „sionistického režimu“ v Izraeli, ale ty tady právě nevidíme. Když už to chceme vzdát, uvědomíme si teprve, že jsme si spletli ulice a že ty malby tady jsou, jenom na jiné straně v jiné ulici. Jsou opravdu zajímavé, socha svobody s lebkou místo hlavy, pistole pomalovaná jako americká vlajka střílející do perských vzorů a tak podobně. Hned u vchodu nechybí cedule s nápisem „down with the U.S.A.“ Pod každou malbou je citát, převážně Chomejního, zvláště jeden, totiž že „USA jsou příliš slabé, než aby cokoli dokázaly“, mi přišel zajímavý, i z jiných čísel nezměrná sebedůvěra, inu, revoluční. I zmínka o „velkém satanovi“ se najde.

Kulín si asi dvě malby vyfotí, mě se nechtělo tím provokovat, a tak si od něj pak ty fotky vezmu. Potom jdeme pěšky k hotelu a hledáme cestou směnárnu, což se ukazuje jako docela netriviální, nakonec jednu po několika dotazech najdeme. Vyměníme si každý už jenom po padesáti eurech. Cestou k hotelu si ještě koupíme džus, pomerančový za patnáct tisíc rialů, připadá mi, že nás natáhli, protože na ceduli, psané jen persky, nemůžeme najít číslo s touto cenou, ale co se dá dělat, příště se budeme muset nejprve ptát na cenu. Ještě si koupím banány k večeři, protože nic jiného bych nedokázal dneska sníst a jdu na pokoj. Kulín se jde ještě projít a sehnat si něco většího k jídlu. Koukám na zprávy na CNN, pak si píšu deníček. Kulín přišel asi hodinu po mně.

tomu vůbec nerozumím, protože si myslím, že si měli vzít jenom jeden. Ještě nás odkážou na taxík.

Venku je těch taxikářů habakuk, honem nám někdo začne dojednávat taxík, řidič chce dvacet tisíc, což nám přijde nechutně moc. Ještě tak dva taxikáři to zkoušejí za dvacet nebo patnáct a hlavně se kolem nás pořád motají nějakí ochotní Íránci, což se nám moc nezamlouvá. Poodejdeme trochu dál, kde tušíme správný směr, kde nakonec odchytneme sdílené taxi, které nás přijde myslím na 5 000 rialů za osobu. Na autobusáku se na nás hned vrhnou agenti prodávající lístky a začnou nám nabízet autobus do Teheránu. Lístek u jednoho z nich nás stál tuším 35 000 rialů. Po naložení batohu ještě hledám záchod, začnu v budově, kde se mi ale nedaří nikomu vysvětlit, co potřebuji, kupodivu nerozumějí podle mne skoro mezinárodnímu slovu *toilets*, nakonec se nade mnou jeden pán smiluje a pošle mne na *dabl jú sí*, možná jsem měl zkusit spíš to. Musím ale zase projít kolem autobusů k menšímu domku za nimi. Tady zase řeším, které dveře budou asi pro pány, ale naštěstí si hned za těmi prvními všimnu pána, tak jdu do nich.

Sedíme už v autobuse, fouká na nás příjemná klimatizace a už si říkáme, že by mohl vyjet, když se všichni začnou zvedat a vystupovat. Nevíme, co se děje, ale raději také vystoupíme. Venku zjistíme, že všichni přestupují do vedlejšího autobusu, tak učiníme totéž. Tenhle má méně prostoru pro nohy a je v něm ze začátku horko, ale pak se taky schladí. S tímto už konečně vyjedeme. Cestou zase koukáme na film, jediné, co si z něj pamatuji, je hlavní hrdinka, která byla opravdu moc pěkná a uměla se pěkně usmát. Chodila s nějakým rabijátem, který se pořád s někým pral, pak ho zavřeli a soudili, ale jinak vůbec nechápu, oč tam šlo ani jak to dopadlo.

Vyjeli jsme asi v jednu a do Teheránu jsme přijeli kolem čtvrté. Teploměr v autobuse ukazoval celou dobu 20°C, čemuž jsme právem nevěřili, venku je totiž ve skutečnosti nejméně jednou tolik. S věcmi jdeme do haly, kde delší dobu hledáme záchod. Pak se někoho zeptáme na cestu k metru, které k jižnímu autobusovému nádraží naštěstí jezdí, i k němu je to ale docela daleko. Lístek na metro pak stojí 1250 rialů, dvoucestný je trochu levnější. Metro je silně klimatizované, až nám hrozí nastydnutí. Podle cedulky pak zjistíme, že je dovezené z Číny, ale vypadá docela dobře a je čisté, ale v Íránu je čisté skoro všechno, ani odpadků se na zemi obvykle neváří moc, možná i méně než u nás, teď jak to píšu, mne napadá, že jsem si nevšiml ani nějak výrazné práce sprejerů, rozhodně je jí tam méně než u nás, asi to tu trestají víc. Zato tu mají zajímavé víceméně agitační malby na stěnách některých domů.

Dojedeme na centrální přestupní stanici, která je na náměstí imáma Chomejního a jmenuje se stejně. Zde vystoupíme, přejdeme náměstí, což není tak jednoduché, protože musíme přecházet asi dvě docela široké ulice a v Teheránu je provoz ještě chaotičtější než ve zbytku Íránu, no nakonec se nám to nějak podaří a dostaneme se na ulici Amir Kebir, kde má být hned několik hotelů. V prvním

Pán nás nakonec vede asi polovinu cesty, jelikož je prý bývalým manažerem hotelu, který je právě asi v půli cesty do hotelu Silk road. Manažerování hotelu však už pověsil na hřebík a pustil se místo toho do stavebnictví. Při množství cizích turistů, kteří v těchto dobách zavítají do Jazdu, je to asi výhodnější. Vypráví nám o tom, že v hotelu jednak mají střechu s vyhlídkou, na kterou si můžeme zítra vylézt, budeme-li chtít, jednak tam mají v podzemí přístup k místnímu zavlažovacímu systému. Tomu se říká *quanat*. Zavede nás k němu. Ten hotel vypadá pěkně, ale nevidíme v něm skoro žádné hosty. Nad *quanatem* mají i noclehárnu, kde podle jeho slov nepotřebují klimatizaci, protože díky tomu, že dole v *quanatu* je stále příjemných osmnáct stupňů, v zimě hřeje, v létě chladí.

Dolů k *quanatu* se jde po schodech a dole je vlastně jen nádržka s vodou, jež tudy za normálních okolností má protékat ze zdi a zase do zdi dalšími rourami. Takhle bývala voda rozváděna po celém městě, současně byla do systému zachycovaná všechna voda, která se v Jazdu objevila. Bohužel už to ale takhle nefunguje, protože už několik let nespadla v okolí téměř ani kapka a vodovodní systém pomalu vysychá. Zatímco dřív by to znamenalo, že by se lidé prostě odstěhovali, dnes sem přivádějí až z notně vzdáleného Esfahanu, kde sbírají vodu z hor. Mají tu prý díky tomu tu nejlepší vodu v Íránu, tři sta let starou.

Mešita poblíž našeho hotelu je také nasvícená, ale tu už si nefotím. V hotelu si ještě dávám salát, který je naprosto výborný. Kulín si dá caciky, ale není s nimi ani trochu spokojen, protože navzdory očekávání v nich nejsou žádné okurky, jde jen o tu omáčku. K tomu má ještě většinu jedenapůllitrovky *dooghu*, který si koupil dnes v obchodě, tak to by bylo, aby s tím střeva něco neudělala. Dají se s námi přitom do řeči Australan a Holanďan, kteří se potkali v Pákistánu a přijeli sem společně. Oba vyrazili na cesty na celý rok.

Spát jdeme asi o půlnoci, odhadneme, kde bude ráno na střeše nejdéle stín a natáhneme si tam koberce místo *karimatek*.

Středa 28. května

Noc nakonec nebyla tak úžasná, jak jsme si mysleli. Koberce docela koušou a na spaní nejsou tak měkké, jak by si člověk přál. Vzduch mi připadal velmi dusný. Kulínovi prý byla i docela zima, mě zase otravovali komáři. Ráno bylo zataženo, ačkoli nikoli tím způsobem, z něž by člověk čekal déšť. Oblaka se postupně rozptýlila. Asi v devět jdeme dolů na snídani, která nás stála 25 000 rialů. Potkáme tu opět toho Holanďana a Australana. Po snídani jsme se sbalili a vyrazili ještě do města. Chceme se podívat na *Ateškadeh*, což je zoroastriánský ohnivý chrám, v němž hoří šestnáct set let starý oheň, ačkoli budova není tak stará a ten oheň různě přesouvali sem a tam, než skončil tady. Nejprve procházíme bazarem k hlavnímu náměstí, odkud jdeme dalšími menšími uličkami, mezitím se s blížícím polednem dělá pěkně vedro. Kulín kdesi cestou našel na ulici početnici. Psané jejich

divnými číslicemi vypadají úlohy trochu jako algebrogramy. Dojdeme postupně na hlavní silnici, špatně však identifikujeme kterou, a tak chrám chvíli hledáme.

Jde o cihlový dům, snad z třicátých let, postavený v parku. Vejdeme do vstupní místnosti, věčný oheň je za sklem v další místnosti, asi se bojí, aby jim ho někdo nesfoukl. Je to normální oheň ve kterém hoří dřevo, žádný olej nebo něco podobného. Po stěnách předsíně, kde stojíme jsou rozvěšeny Zarathustrovy citáty. Docela příjemnou složkou návštěvy tohoto místa je bezesporu to, že sem z velkého otvoru klimatizace fouká chladný vzduch. Podle plánky na zdi hotelu Silk road by měla být poblíž stejné hlavní ulice i jedna větrná věž, do které zoroastriánci odkládali mrtvé, aby je pak supi sežrali, to vše za dozoru jednoho z kněžích, který na to celou dobu koukal. Zoroastriánci totiž věří, že pohřbem do země by znečistili zemi, zatímco žehem by znečistili vzduch. Dnes už nenechávají mrtvolu sežrat supům, ale ukládají je do betonové schánky, aby tu zem neznečistili. Ani po delší procházce však nic nenajdeme, tak se zase vracíme zpět. Ty věže jsou však určitě někde za městem, myslím, že jeden z turistů, které jsme tu potkali se zmiňoval i o tom, že tam byl.

Dojdeme zase na to hlavní náměstí, kde si dáme melounový džus a jdeme do hotelu, kde jsme asi v jednu. Ještě než si stihneme objednat saláty, abychom se před cestou trochu občerstvili, přisedne si k nám Íránec, který se narodil ve Španělsku, zdůrazňuje několikrát, že má španělský pas. Baví se s námi, ačkoli mně moc sympatický nepřipadal, i podání ruky na závěr připomíná leklou rybu. Říká, že islám je nejlepší náboženství a když se jej Kulín ptá, jestli místním ženám nevádí chodit celé zabalené a se šátkem na hlavě, tak ten Íránec říká, že jim to většinou nevádí a hlavně to má velmi logický důvod podpořený náboženstvím. Když se jej však na ten logický důvod zeptáme, nějak ho zrovna nedokáže vyložit. Anglicky sice nemluvil možná úplně plyně, ale myslím, že jazykovou bariérou to nebylo. Ty saláty tu fakt dělají dobře, ještě se tu mihne ten Australan Joel, tak se s ním rozloučíme a jdeme na autobus. Na hlavní ulici chytíme taxík, který nám dokonce pak vrátí víc peněz s tím, že cena byla nakonec nižší, než na začátku odhadoval. Cena byla nižší než cestou sem, ale také jsme jeli o něco kratší vzdálenost.

Na autobusovém nádraží se začneme shánět po autobusu do Esfahanu. Nakonec najdeme kancelář správné společnosti, ale dozvíme se, že další autobus, do kterého bychom se vešli, jede až v půl dvanácté v noci. Teď přitom budou teprve tři. To je docela hloupé, protože to bychom tam byli docela brzy ráno. Ujme se nás nějaký pán, který vypadá, že také chce jet do Esfahanu, ale když nás protáhne kolem několika autobusů, naznačí, že jsou plné, a jde jinam. Pak potkáme ještě švýcarský pár, ona je původně frankokanaďanka a on Francouz, žijí ale ve Švýcarsku. Ti ještě od někoho sehnali lístky na autobus, který jede do Esfahanu ve tři. Zdá se, že jsou to lístky, které jsou rezervované pro řidiče, který je pak buď prodá, nebo je zaplní známými. Týž pán, který jim ty lístky prodal, nás potom

a další dvě místní nealko piva bez příchuti, tentokrát se jmenovala *istak* a nebylo to tak hrozné. Večer strávíme na střeše jídlem, psaním deníčku, já i focením provozu na kruhovém objezdu pod námi, a nakonec hovorem s tím Holanďanem, kvůli kterému zase toho deníčku moc nenapišu. S tím je to tu vůbec špatné a mám opět hrozně velké zpoždění, protože se pořád s někým bavíme. Holanďan také už skoro rok cestuje po celé Eurasii, o čemž rád vypráví, je to docela zajímavé a je docela ukecaný, tak se hodně dozvíme. Před půlnocí jdeme spát.

Pondělí 2. června

Dnes mi nějak není dobře, nevím, jestli na mne konečně dopadlo to neustálé vedro nebo strava, ale připadám si jako by mne v noci natahovali na žebřík. Ani snídaně mi moc nejede, na té terase je navíc těžké po ránu najít stín. Tomu pánovi, který nás tak miluje, je velmi líto, že už odjíždíme, měli jsme trochu obavu, že nám bude chtít zavolat na odvoz pana Násira, ale nechá nás naštěstí našemu osudu. Nechceme jet hned na autobusové nádraží, protože si ještě chceme prohlédnout zahradu Fin, sám bych se docela podíval i k Sialku, protože bych moc chtěl vidět nějaký zikurat, ale objektivně musím přiznat, že podle fotek soudě na tomhle nebude nic ke koukání, jde prostě o hromadu písku.

Přijatelnou cenu, 10 000 rialů nám nabídnou až asi třetí taxikář, ti před ním byli dražší. Nakonec to není tak blízko, jak jsme si mysleli, asi tři kilometry. Cestou jsme zahlédli za domy vykuknout i Sialku. Zahrada Fin má naplňovat klasickou perskou představu ráje a má být jednou z nejkrásnějších zahrad v Persii. No, je to pěkné, ale musím přiznat, že moje představy o ráji se s těmi perskými úplně neshodují. Možná jsme tu ale prostě pozdě a už toho moc nekvete, ačkoli třeba japonské zahrady mi přišly pěkné celý rok. Celá zahrada je plná cypřišů, což se mi líbí, středem větších cestiček teče v kanálcích voda s malými fontánkami, uprostřed je bazén a vilka, v jejíž středu je fontána a křížovatka těch kanálků. Ke konci zjistíme, že tu přece jen něco kvete, nám neznámé vysoké květiny, jsou docela pěkné. Chvilku posedíme na podiu v čajovně, i když na čaj nemáme chuť, pak sedíme u toho bazénu a koukáme na vodu a říkáme si, jaké by to bylo, kdybychom do ní mohli skočit, pak si aspoň namočíme hlavy a polijeme vodou nabranou do mého kloboučku.

Ještě stále s mokkými tričky jdeme ven, všimneme si, že opodál přijíždí k zastávce autobus MHD, a tak se jdeme pozeptat, jestli by nás neodvezl k autobusovému nádraží. Zdá se, že ano, nebo aspoň poblíž. Po nastoupení nás pošlou k budce opodál pro lístky. Ten prodavač si ode mne vezme desetitisícovku a odpočítá mi nespočet lístků, asi tak dva metry, což ale nechci, když konečně pochopí, že by mi úplně stačily dva, vezmou si ode mne tisícovku a dají mi jich asi pět nebo šest. To už se mi nechce kvůli pár haléřům dál řešit. Autobus nás vyhodí ještě ve městě, ale už ne tak daleko od autobusáku. Vezmou si od nás nakonec všechny lístky, tak

ské růžové plantáže. Prodavač jí na mne trochu stříkne, je to hrozně intenzivní a rozhodně mne to nezláká k tomu, abych si ji koupil. Dalším je dům Borudžerdi, který stejně jako Tabatabai, je starý asi dvě stě let. Není tak zachovalý, ale je také zajímavý, myslím, že fresky tu byly ještě pěknější než v Tabatabai. Není ani tak velký a jinak vlastně nestojí tolik za zmínku. Poté navštívíme historické lázně Sul-tán Amir. Ty rozhodně stály za to, je to tam opravdu moc pěkné, jedinou vadou je, že už nefungují, jinak jsme totiž slyšeli na tradiční perské lázně, kterým se říká *hammam*, jen samou chválu. Jsou tu pěkné prostory pro odpočívání, horká lázeň i pára, součástí těch lázní byly i masáže. Jeden pán nám to tady ukazuje a trochu o tom mluví, já spíš fotím, tak si s ním povídá hlavně Kulín. Prý sem mohly i ženy a s muži se střídali. Do takovýchhle lázní prý člověk ráno přišel a odešel až odpoledne, tomu dokážu uvěřit, když je tu mnohem lepší ovzduší než venku. I nás to zláká k tomu, že si na chvilku lehne na podium s koberci a popijíme čaj.

Než odejdeme, hledáme chvíli čajovníka, který by nám prý mohl ukázat cestu na střechu. Projdeme to ještě jednou pořádně, ale někam se ztratil, když vylezeme už ven, dojde mi, že jsme ho vlastně viděli sedět u stolku s prodejem lístků, a tak se zase vrátíme. Dobře jsme udělali, na střechu se leze hned od vchodu a je to moc hezké, protože je tu spousta vyspravených kupol, v nichž jsou malé kruhové skleněné čočky jako světlíky.

Po návštěvě lázní už není čas ani jet se podívat na zahradu Fin, ani není moc času na návštěvu dalších domů, a tak se jdeme projít kus dál k hradbám, u nichž by měly být i staré ledárny. Cestou si asi za patnáct set rialů koupíme deset chlebových placek. Hradby najdeme snadno, kus je spravený, ale zbytek je taková hromada bláta. Ledárna má tvar velkého kužele, v němž je nahoře díra, nevím, jestli tam je schválně, nebo proto, že už je ledárna v rozpadu. I podzemní část je hluboká a rozlehlá, ale také plná odpadků. Vypadá to moc zajímavě a přemýšlíme, jestli tu v zimě tolik mrzne, že si mohou vyrobit led. Začneme ty hradby obcházet, protože jsme si mysleli, že bychom vylezli na jejich hřeben. Na tu spravenou část to nejde, a tak pokračujeme podle té nespravené části, na které mne fascinuje právě to, že vypadá jen jako hromada uschlého bláta, nechápu, jak to, že se jim to ještě nerozpadlo. Hradby zde tvoří kruh, uvnitř nějž jsou pole a další ledárna, dostaneme se dovnitř jediným vchodem, který sem vede z vnější strany hradeb, marně přemýšlím o smyslu toho kruhu, protože přinejmenším dnes se do něj dá dostat jen zvenku, zatímco z města sem cesta nevede. Ledárna uvnitř není tak plná odpadků a zde je také možné vylézt nahoru, což si nemůžeme odpustit. Kulín potom leze nahoru na tu ledárnu, napoprvé nevyleze až nahoru, ale na podruhé ano, mimo jiné i proto, že jsem jej k tomu přesvědčoval, abych měl na fotce jeho siluetu na vrcholu ledárny.

Obejdeme zase hradby a míříme zpět do města. Včera se nám večerní piknik zalíbil, a tak se dnes ani nepokoušíme hledat restauraci, třebaže jsme se už dozvěděli, kde by asi tak mohla nějaká být. Místo toho si zase nakoupíme sýr a zeleninu

vece ještě do téhož autobusu, jenom nesedíme na sedačce, ale vzadu, kde je lehátko pro řidiče. Ještě se vedle nás potom usadí dvě mladé Íránky. Cestou nám pak dokonce koupily pití.

Časem se autobus trochu uvolnil, a tak si přesedly na sedačky dopředu. S námi se potom dají do řeči čtyři mladíci, kteří seděli před námi. Jeden z nich si sedl vedle mne a zahájil rozhovor s tím, že chtěl zjistit, jestli to, co jim píšou v učebnici angličtiny o rozdílu ve způsobu výuky v Evropě a v Asii, je fakt. Jde o to, že v Asii jde spíš o memorování, zatímco v Evropě se víc klade důraz na individualitu, trochu mne překvapuje, že i v Íránu to chodí tím asijským způsobem. Ti kluci studují na univerzitě v Esfahanu botaniku. I oni nám potvrzují to, že budou-li chtít dostat pas, musí nejprve absolvovat vojenskou službu. Současně to ale vypadá, že kdyby chtěli vyjet do zahraničí kvůli studiu, tak by to šlo, pokud by měli dostatečně dobré známky. Tatínek jednoho z nich učí na té univerzitě angličtinu a cizince i perštinu. Ten kluk také umí anglicky nejlépe. Teď byli v Jazdu utěšit a povzbudit spolužáka, kterému vloni touto dobou zemřel tatínek. Snažím se vyptat, jestli v krajině okolo žijí nějaká divoká zvířata, okolo je totiž jenom poušť, ale prý v ní už nic velkého nežije. Jinde snad žijí divocí velbloudi a kdysi zde žili lvi, ale to už je opravdu dávno. V horách na severu ale stále žijí medvědi. Jeden z nich vypráví o svém městě na severozápadě Íránu, které je prý velmi krásné, bohužel si už nepamatuji, jak se jmenovalo. Ve škole se tu děti učí anglicky, ale začínají s tím až v patnácti na střední. Učebnice a učební materiály mají teď na vysoké totiž stejně zpoloviny v angličtině. Jenom s anglickou výslovností si moc nevěří, protože se tu učí jen z učebnic. Arabština je prý od perštiny velmi odlišná a persky se prý mluví ještě v Afghánistánu a kterémsi z postsovětských republik.

V Esfahanu se s nimi rozloučíme a venku z autobusu si vezmeme taxi k hotelu Amir Kebir, který jsme si vybrali podle LP. Ti Švýcaři nejprve zvažovali, že bychom mohli jet v jednom taxíku společně a trochu ušetřit, ale nakonec jedeme zvlášť. Oni jedou do jiného hotelu, který však není příliš daleko od toho našeho. Amir Kebir nám kromě LP vlastně doporučil i kterýsi z batůžkářů v Jazdu. Podle LP je to jediný batůžkářský hotel v Esfahanu. Recepční, který je nejspíš současně i majitelem, nám sdělil cenu, za dvoulůžkový pokoj bychom měli platit 150 000 rialů, což se nám zdá trochu mnoho, ale on tvrdí, že pro Íránce by to bylo za 180 000 rialů, my máme slevu. To proto, že chtějí, aby se tu hlavně ubytovávali batůžkáři a zachovali si v tomto směru dobrou pověst. Snídaně není v ceně, ale ráno je možné si ji objednat za 15 000 rialů. Vedle je i internetová kavárna, tak je to tu docela dobré místo. Ubytovavše se, jdeme hledat restauraci. nakonec uspějeme, zase máme něco s rýží, snad ovčí kebab a polévku. Cestou zpět se ještě stavíme na internetu a jdeme spát. Tedy poté, co navštívíme i místní sprchu, kde skoro neteče teplá voda.

Čtvrtek 29. května

Ráno po snídani jsme se vydali do města. Ovzduší je tu celkově lepší, než bylo v Jazdu a Šírázu, není divu, je tu víc zeleně a hlavně tu mají řeku, ve které teče skutečná voda. Ačkoli to zdaleka neznamená, že by tu nebylo vedro. Nejprve najdeme na hlavní ulici směnárnu a vyměníme si každý dalších sto eur. Potom jdeme na začátek okruhu, který po městě naplánovala LP. Zajdeme do úzké uličky, na cestu k mešitě Safavida Sorchi se ale musíme doptat. Je sice zavřená, ale má pěknou starou bránu, vždyť jde také o nejstarší mešitu ve městě. Úzkou uličkou pokračujeme dále k bazaru. Cestou nahlédneme ještě do ponožkárny, dílny s několika zajímavými stroji, do kterých shora lezou nitě a zdola vylézají ponožky. Obsluha nám dovolí si to i vyfotit.

Cestou bazarem nás zase co chvíli zastavují obchodníci, zvláště jeden s potíštěnými látkami. Zase zajdeme na dvůr jedné náboženské školy, spíš omylem, ale když jdeme zase pryč, přinesl nám ještě místní student knížku v angličtině o jakémsi muslimském hnutí. Pak to dlouho taháme s sebou, než to konečně vyhodíme, protože to nebylo nijak zajímavé. Ještě o kus dál nás nějaký obchodník pošlou do jiného dvora, kde je mešita. Je pěkná a starý správce nám v ní i rozsvítí. Naše bloumání bazarem, jakkoli samo o sobě zajímavé, není zcela bezcílné, míříme totiž pomalu k mešitě Džameh, ale včas si uvědomíme, že od jedenácti do jedné má být podle LP zavřená, a tak bude lepší vyrazit tam jindy. Zahneme tedy bazarem zpět směrem k velkému Imámovu náměstí. Cestou si najdeme ještě jinou mešitu s převelice vysokými minarety. Poblíž ní zajdeme zase do jedné hrobky, ani nevím, komu patřila. Dá se tu s námi do řeči anglicky mluvící Íránec a přistoupí k nám i mladý duchovní, který nám chce za pomoci toho anglicky mluvícího Íránce dát náboženskou knihu, jež je ale v Perštině. Sice říká, že bychom si ji přece mohli nechat přeložit, ale to by nám za to myslím nestálo.

Pomalou projdeme bazarem k Imámovu náměstí, je opravdu pěkné, i když teď kolem poledne není zrovna dobré světlo k tomu, abychom je vyfotili. Je hodně velké, dlouhé asi jako václavák, ale širší. Z bazaru na ně vejde velké branou, nad níž jsou ve stěně pěkné fresky. Když se jdu do stínu podívat na displej, jak se mi podařilo je vyfotit, zase do mne začne kdosi hučet, myslím, že to byl prodáváč dlaždiček opodál. Poblíž jeho stojanu s dlažičkami je ještě obchod koberci, jehož majitel nás také zatáhne dovnitř, protože nás však na nic nenaláká, vypadá dost zklamaně, když odcházíme. Přecházíme potom náměstím nejprve k mešitě Šejcha Lotfa Aláha na jedné z delších stran obdélníkového půdorysu náměstí. Celé náměstí je obklopeno podloubím a arkádami v patře, což vypadá opravdu moc pěkně. Ta mešita je až do tří zavřená, stejně jako velká Imámová mešita při kratší straně naproti bazaru. Přesto k ní dojdeme, i zvenku vypadá opravdu majestátně.

Pustí se tu s námi do řeči opět jeden Peršan, ukáže se, že patří k blízkému obchodu ručně potíštěnými ubrusy. Nejprve se s námi ale normálně baví, řekne nám, že ta Imámová mešita je zavřená a že bude otevřená zase až odpoledne, ptá

mezitím sešli dolů do zelinářství pod hotelem, půjčí tác, nůž a lžíce.

Sníme meloun, což nás trochu svaží, chvíli posedíme a vydáme se do města. Je asi půl třetí a všude je mrtvo, v bazaru je většina krámků zavřených a v těch otevřených většinou prodavač podřimuje nebo přímo spí. Je vedro, a tak se jim ani nedivím. Naše kroky teď vedou k historickým domům. Cestou se stavíme u jedné mešity, která je pěkná, má pěkné fresky, zpětně mne překvapuje, že na nich jsou zobrazeny postavy, protože jsem si myslel, že muslimové, stejně jako židé, nesmějí zobrazovat zvířata a lidi, asi to tu tak neberou. Nakonec v každé mešitě i jinde visí přinejmenším jedna fotka ajatolláhů Chomejního a Chameneie. U mešity je opět madrased, čili náboženská škola, tentokrát zavřaná pod úroveň země, má tam pěkné nádvoří, které spolu s mešitou dotváří pěknou kompozici.

Odtud postupně dojdeme na hlavní, po které pokračujeme až na správnou křižovatku, orientace je poněkud ztížena tím, že máme jen plánec v LP, na kterém nejsou nakresleny všechny ulice. Zahneme do správné ulice, kde by mohly být první historické domy. Ten první, který uvidíme, není v LP uveden, ale i tak se rozhodneme do něj podívat. Jde o dům starý asi dvě stě let, který snad kdysi patřil místnímu umělci, je zde velké atrium a hodně místností, zvenku by člověk neřekl, že je to tak velké. Dole na dně atria, jež je hluboko pod úrovní ulice, jsou rozloženy podstavce s kobercem k ležení, což je nejlepší část celého domu, střecha atria je zakrytá plachtou, a tak je tu celkem příhodné ovzduší. Celkem nás ale tenhle dům nezaujal, až jsme si říkali, že s takovouhle se nám do mnoha z nich nebude chtít.

Podle cedulí pak zajdeme do vedlejší uličky a najdeme dům Tabatabai, který jsem v LP vybral podle zmínky o barevných oknech, jež budou fotografové milovat. Ve vchodu zde visí plakát s dívkou zahalenou v šátek a upozorňující, že islámský způsob odívání je zde zákonem a aby jej tedy všichni respektovali. Zase jdeme dolů, celý dům je opět nejméně jedno patro pod úrovní ulice. Vstupné je jen 5 000 rialů, což je výrazně méně než v tom prvním. Tento dům je opravdu moc pěkný, spousta fresek a plastik na zdech, opět je tu velké atrium a skutečně jsou tu pěkně barevná okna i s mozaikami, která jsou zevnitř opravdu krásná, jak jimi svítí slunce. Není divu, že si to důkladně projdeme a podíváme se do všech koutů. Potkáme se tu opět i s našimi známými Francouzem a Kanadankou ze Švýcarska. Kulín si s nimi povídal a prý bydlí ve stejném hotelu, ale protože jsme se s nimi už nepotkali, asi to trochu popletli. Na menším nádvoří nám na závěr začne jeden zřízenec zavírat dveře, aby nám neprekážely v záběru a vůbec nám radit, jak a co si máme vyfotit, což má kladný efekt v tom, že nám ukáže i jednu místnost v podzemí, ale zase fakt nemám rád, když mi někdo začne ukazovat, co mám fotit.

Když jsme si takto spravili náladu, rozhodneme se podívat se ještě do jednoho domu a možná i do dvou. Cestou si koupím u stánku růžovou marmeládu, která mi zachutnala, kupuji ji u stánku, kde jinak prodávají růžovou vodu v petkách. Tu tu totiž mají na každém kroku, poněvadž nedaleko Kašanu jsou největší írán-

domky a po chvíli nedorozumění se nám podaří dohodnout, že v jednu nás zde opět bude čekat. Minula jedenáctá hodina, a tak máme docela dost času. Tady v horách je přece jen ovzduší lepší.

Vesnice je vystavěna z červenou hlínou oplácaných a na sebe nalepených domků, a když člověk pohlédne na kopec nad nimi, je jasné, odkud se ta červená barva vzala. Na druhé straně údolí je vidět opravdu zmíněná karavanserai, stejně nechápu, kam tudy ty karavany chodily. Nějaké zbytky hradeb jsou i na skále nad vesnicí. Sem tam vidíme oslíka, jeden je hned u zdi nedaleko místa, kde jsme vystoupili z auta. Procházíme uličkami nahoru, odkud je pěkný rozhled. Protože máme dost času, vylezeme až na skálu nad vesnicí a pohlédneme do údolí za ní, které mi svou barvou i pustotou nepřipomíná nic více, než Mars. Jsou tu zbytky nějaké tvrže, nejspíš. Sestup se skály není tak jednoduchý, protože se svah trochu sype a na závěr musíme seskočit. Nyní jdeme pro změnu dolů, kde dokonce teče potok a rostou tu stromy, vypadá to skoro jako les. Sešli jsme tím lesem ještě kousek, přičemž jsme potkali jednu babičku s roštím, ale pak usoudíme, že dole nás nečeká nic zajímavého a vrátíme se zase nahoru na cestu. V téhle vesnici údajně žijí jen staří lidé a něco na tom asi bude.

Při další procházce vidíme pár pánů kuchtat kozu. Kulín si to zkusí vyfotit, ale ještě celkem mladý muž stojící u visící kozy naznačuje, ať toho nechá a ať jdeme pryč. Těm starým pánům okolo by to přitom možná ani nevadilo. Podíváme se do mešity, která má pěkné nádvoříčko s bazénkem a vyhlídku do údolí z terasy porostlé popínavým vínem. Mermomocí se tu se mnou chtějí dva kluci vzájemně vyfotit. Také je tu větší skupina jeptišek, asi i pro Íránce je to zajímavé místo k turistické návštěvě. Po mešitě se stavíme pro něco k pití v občerstvení, vyjdeme si nahoru na střechu domu, kam nás nalákala babička před vchodem, což si pak také nechala zaplatit pěti tisíci rialy, asi za osobu. Na rozloučenou nám dala pár miniringlů, které tu všude prodávají, jsou ještě celé zelené a jak jsem právě zkusil, i hrozně kyselé, asi jako nezralé jablko. Je tu i pár stánků se suvenýry, ale ty nás nějak nezajímají. Nakonec tedy asi v půl jedné dojdeme zpět na místo, kde nás taxikář vyhodil. S pocitem, že to bylo pěkné, ale že by se tu dalo strávit ještě méně času, než jsme strávili, vydáme se na cestu zpět. Jakkoli se mi to líbilo, čekal jsem asi víc.

Cestou k hotelu se nás pan Násir snaží nalákat k návštěvě dalších městských pamětihodností, jmenovitě zahrady Fin a pět tisíc let starého zikuratu, kterému zde přezdívali Sialk. Ten místní zikurat je ale podle fotek už jen hromadou písku bez určitějších tvarů. Zahrada má být pěkná, ale necháme si ji na později. U hotelu chce pan Násir zaplatit o dvacet tisíc rialů víc, čemuž se bráníme, nakonec s námi vyjde k milujícímu pánovi, jehož se nám nakonec podaří přesvědčit, že nám včera sliboval cenu 100 000 rialů a že si tedy dnes pamatuje cenu 110 000 rialů špatně. Když pan Násir odejde, milující pán se nám omluví a zopakuje, že nás oba dohromady i každého jednotlivě miluje. Dokonce nám k melounu, pro který jsme si

se nás, odkud jsme a po chvíli konverzace se poptá, jestli se nechceme podívat k němu do obchodu. Necháme se tam odvést, což se ukázalo jako dobrý nápad. Ty ubrusy a dečky tu totiž rovnou i tisknou, tak je vidět, jak se to dělá. Každá barva se tiskne zvláštním razítkem, které ten tiskař postupně umísťuje na látku, poté do toho razítka praští, aby se to pořádně otisklo. Podle mne to musí vyžadovat značnou dávku umu, aby mu ty vzory pěkně navazovaly a zvlášť aby dobře otiskl všechny barevné složky. Po natištění pak prý ještě několik měsíců máčejí ty ubrusy v řece, aby se barva dobře zafixovala. Majitel obchodu nám donese čaj a potom nám ukáže i další ubrusy, protože bych rád nějaký přivezl domů, tolik se mi zalíbily. Ten mladík, který nás sem dovedl, šel mezitím shánět další turisty na náměstí. Vyberu si nakonec asi tři ubrusy velikosti jeden krát jeden metr, jeden s jednodušším vzorem stál 50 000 rialů, ty dva další pak 120 000 rialů. Kulín si nakonec taky vybere velký ubrus pro rodiče.

Ten mladík nám potom ukáže venku restauraci, je obrovská a docela plná. Na lehátka s koberci nás nepustí, ale po chvíli hledání zahlédneme ty dva frankošvýčary, a tak si jdeme sednout k nim. Obsluha je tu dost pomalá, není divu, protože se zdá, že objednávky zde přijímá jen jeden číšník na tu obrovskou plochu. Kulín si potom dává kouli z rýže a masa, kterou měla i ta Kanaďanka. Já jsem si dal Beryanee, což je mleté maso zabalené do chleba a k tomu patří i miska s chlebem v čemsi, co chutnalo úplně jako brynza. To jsem ale ještě nevěděl, jak to správně jíst, tak si s tou lžící a vidličkou, které tu člověk dostane jako příbor, nevím moc rady. Ti Švýcaři odejdou samozřejmě dřív, my se nakonec dostaneme pryč až před třetí. Do otevření těch mešit ještě chvilka času zbývá, tak se jdeme podívat do místních paláců. První z nich, do kterého jsme mířili, se jmenuje Čehel Sotun, ale nedaří se nám najít vchod, tak jdeme dál do parku, který je moc pěkný a uprostřed nějž je jiný palác, jmenuje se Hašt Behešt. Je to spíš zřícenina, vstupné stálo 5 000 rialů. Uvnitř je to docela malé, ale jsou tu moc hezké fresky, ačkoli jsou již dost poničené. Také strop se stalaktitovou výzdobou stojí za povšimnutí. Potom si jej ještě fotím zvenku z parku, zatímco Kulín se natáhne vedle na trávu.

Po chvíli se ale zvedneme a jdeme zpět na Imámovo náměstí, kde se nejprve podíváme na palác Ali Qapu. Zrovna jej opravují, tak trochu to lešení kazí dojem. Uvnitř je zase řada fresek, ale vůbec nejzajímavější je výhled z terasy v patře na celé náměstí, na kterém nechybí ani koňmi tažené kočáry pro turisty ani velký vodotrysk uprostřed. Z paláce jdeme do mešity Šejcha Lotfa Aláha, která mne ale zevnitř moc nenadchla. Chybí tu koberce, ačkoli je ten vnitřek aspoň docela pěkně vykachličkovaný. Podlouhým potom projdeme k Imámově mešitě, která mne také poněkud zklamala. Je obrovská a i docela pěkná, ale protože se blíží velké svátky výročí smrti ajatoláha Chomejního, a oni tu mešitu na to asi připravují, jsou stažené všechny koberce a nádvoří kryjí plachtové střechy. Tím je docela zkažený veškerý dojem, poněvadž kryjí i nádrž s vodou, v níž by se jinak měl odrážet portál té hlavní lodi s převysokými minarety. Zato záchody stály zato, protože byly

celé mramorové.

Vyšedše ven, zamíříme bazarem opět k mešitě Džameh, poté, co překročíme hlavní ulici, zajdeme do malých uliček mezi hlínou oplácanými domy, kde se nám podaří zabloudit. I tady jsou na domech kolem klimatizační věžičky. Po nějaké době se vynoříme zase na té stejné hlavní ulici, odkud to zase vezmeme bazarem a jsme u mešity. Zvenku sice nevypadá nijak slavně, ale uvnitř se mi moc líbila. Je už hodně stará a jak ji občas přestavovali a přistavovali, je na ní vidět hodně stylů z různých období. A uvnitř je pěkné sloupoví. Na nádvoří navíc roztahují dlouhé červené koberce, asi už se také připravují na svátek. Zde nás odchytí místní průvodce nebo jiný zřízenec a naznačí, že už zavírají. Ještě než nás vyvede ven, provede nás ale po dalších zákoutích, tak jsme o nic nepřišli. A možná jsme viděli víc, protože jinak by nás asi do těch dalších místností nenapadlo jít.

Cestou z mešity se ještě zastavíme na ptačím trhu, který je ještě celkem živý, ačkoli řada obchůdků na bazaru je už zavřená. Zítra je totiž pátek, což je volný den, a proto i dnes zavírají všichni trochu dřív než obvykle. Prodávají tu samozřejmě spoustu slepic, kohoutů a podobného domácího ptactva, ale i papoušky a nejmíc nás zaujala kuřátka nabarvená na jásavé odstíny oranžové, zelené a červené. Když si je přijde jeden kluk koupit, tak jich prodáváč nabere několik do hrsti a dá mu je do mikrotenového sáčku. Vedle si potom koupíme ananas a pokračujeme dál po té hlavní ulici. Na jednom místě si chci koupit meruňky a Kulín zase pistácie, ale je to dost složité. U několika obchodníků marně postávám a ukazuji, co chci, ti prodáváci si mne však vůbec nevšímají a když, tak mi jenom dají jednu na ochutnání, což není úplně to, co bych si přál. Nakonec se mne ujme jeden pán, který mi vyjedná kilo meruňek asi za 10 000 rialů. Pán sice neuměl anglicky, ale dověděl se, co chci. Ještě si kousek dál koupíme džusy a pak už přemýšlíme, co teď. Nejrady bychom si sedli někam do parku, ale víme jen o jediném, který je docela daleko. Dokonce i jakési slečny se diví, proč jdeme tudy, když je všude v Esfahanu tolik krásných paláců. Nakonec tedy dojdeme do hostelu, kde si na dvorku sníme ananas, Kulín se jde na chvilku natáhnout, zatímco já si píši stále u stolku na tom dvorku deníček.

Asi v půl deváté jdu pro Kulína nahoru, protože si chceme jít vyfotit nasvícené náměstí. Kulín nakonec nespál, ale čistil si na koberci flek, kterého si všiml v Yazdu. To náměstí nás nadchlo, jednak je celé pěkně nasvícené a jednak je tu spousta Íránců, kteří tu různě piknikují a baví se. Tedy říct spousta je skoro slabé, ve skutečnosti nebylo na trávnících skoro kam šlápnout, kolik tu bylo lidí. Na tom islámu je přeci jen sympatické to, že tu člověk nepotká žádného ožralu, tak je tu docela příjemná atmosféra. Než si vyfotím, co chci, jde se Kulín projít. Když si fotím tu mešitu Šejcha Lotfa Alláha, tak se se mnou dá do řeči jeden Íránec, myslím, že se jmenoval Amir a byl starý asi jako my. Zaujalo ho to focení a říká, že také rád fotí. Je to Íránec, který se však narodil v Kuvajtu a pak se sem přestěhoval. S Kulínem se potom baví o politice, ten mladík nemá pro prezidenta Ahmadíne-

jestli by s námi ještě někdo jel, ale bohužel anglicky vůbec nerozumí, jen mluví. Tak by asi bylo obtížné mu i vysvětlit, kdybychom tam nechtěli jet. Nakonec ale asi pojedeme, kdybychom byli jen dva, není cena tak přemrštěná.

Neděle 1. června

Ráno hned při snídani nám ten milující spolujízdač říká, že v devět máme domluvený odjezd do Abyoneh, říká to i Holanďanovi, který tady mimochodem chodí stále s koženým kloboukem, ve kterém podle mě vypadá dost divně. Ačkoli Kulínovi prý ten Holanďan říkal, že nikam jet nechce. Ještě se rozloučíme s Vládou a jeho slečnou, s nimiž se už asi nepotkáme, jelikož dnes odjíždějí do Teheránu a odtud míří na Damavand, což je nejvyšší hora Íránu a nachází se severovýchodně od Teheránu. V devět sem opravdu přijede taxikář, jehož nám ten milující pán představí jako pana Násira, který je *very very good* a odveze nás do Abyoneh. Holanďan se nás ptá, jak dlouho tam chceme strávit, naplánováno a dohodnuto je, že tam hodinu pojedeme, dvě hodiny pobudeme a hodinu pojedeme zpět, ti Češi nám říkali, že to bohatě stačí, protože vesnice je malá a za dvě hodiny ji člověk stihne v pohodě projít a ještě se nudí. Holanďan by tam však chtěl strávit celý den, a tak s námi nejede, protože kvůli dvěma hodinám to podle něj nestojí zato. Vláda se slečnou nám totiž včera říkali, že tam s nimi včera jeli ještě dva Němci, kvůli nimž tam nakonec strávili tři hodiny, poněvadž ti se šli projít na druhou stranu údolí k zachovalé karavanseraji. Holanďan se zase bavil s těmi Němci, od nichž získal dojem, že by tam stálo zato být i déle, ale jim, tedy Němcům, to ten český pár neumoznil. Navíc ten Holanďan říká, že všude potřebuje více času než běžný turista a že se nechce stresovat.

Ačkoli se nám to nezdálo, cesta opravdu trvá jen asi hodinu. Vracíme se kus po hlavní silnici a dálnici jako směrem k Esfahanu, kolem je krásná poušť, kterou si zkusím fotit z auta, což jde ale obtížně, protože řidič jede jako drak. Na vedlejší silnici zahýbáme kolem jakéhosi tajného vojenského komplexu, který podle LP i podle taxikáře, který vezl tu včerejší skupinu, souvisí s íránským nukleárním programem, celá základna je prý zavrtaná pod zemí. My vidíme jen celou řadu kulometných hnízd a protiletectvých děl, tak těžko soudit, co tam vlastně je. Učiním pokus vyfotit si z auta jedno kulometné hnízdo, ale taxikář mi to zadržuje, přičemž naznačuje, že bdělí íránské vojáky na nás jistě koukají dalekohledem. Když už si myslím, že jsme to přejeli a jsme mimo dohled, chci si vyfotit nějaké pěkné skály, ale opět mi to pan Násir zadržuje, pak si všimnu přece ještě kulometného hnízda, tak to vypadá, že je to zařízení opravdu velké.

Pomaloučku zajíždíme do hor, projíždíme údolím, jehož dnem protéká potok, kolem něj je to docela zelené, ačkoli jinak jsou hory pusté a suché, jen samý kámen a písek, který se postupně barví do červená. V zeleni se ukrývá hned několik vesnic, Abyoneh je ta nejbližší. Pan Násir nás vysazuje poblíž části se starými

you.” Říká to tak každému.

Dlouho na pokoji nepobydeme a jdeme se projít do bazaru, mne tam táhne hlavně to, že by mělo být lze vylézt na střechy a porozhlédnout se po nich. Místní bazar není příliš členitý, jde vlastně jen o jednu ulici s několika odbočkami, ale jinak je celkem zajímavý a mají tu všechno potřebné. Na jednom místě nás naláká jakýsi stařík, který asi nemůže mluvit, do mlýna na koření, chce za to 5 000 rialů za oba, ačkoli jinak si tam místní chodí to koření kupovat. Uvnitř jsou dva mlýny, z nichž jeden nám pustí, melou na něm něco žlutého. Základem mlýna je velké kolo položené kulatou podstavou k zemi. Po něm dokola přejíždí jiné kamenné kolo postavené na výšku, je připevněné k ose ve středu velkého kola, kolem níž se otáčí, poháněno motorovým kolečkem, jezdícím kolem po zemi a otáčejícím tak ramenem. Je to docela zajímavé. Ještě pokonverzujeme s jednou paní o tom, které koření se jak jmenuje a jdeme dál.

Jak jsem zmínil, chceme se dostat na střechu, zkusil jsem se před pár obchodníky zmínit o střese, ale neúspěšně, jsme tedy odkázáni na jediný zaručený způsob spočívající v tom, že člověk požádá čajovníka z čajovny ve velké prostře o ukázání cesty nahoru. Je to takový věkem sešlý a sehnutý dědeček, který hned po slově *roof* ví, co chceme. Beze slova nás vede vedle do uličky ke schodům a po nich nahoru. Tam si řekne o peníze, bohužel nahmátnu jako první dvacetitisícovku, kterou si celou vezme, což mi od něj přišlo dost zlodějské, pravdou je, že se k nám přidalo pár dalších cizinců a děda si to vzal jako za všechny, ale ti cizinci pochopitelně nejevili ani tu nejmenší snahu se s námi nějak vyrovnat. No, co se dá dělat.

Nahore je to docela zajímavé, protože střecha je plná kopulí, oplácaných zase bahnem. Navíc se blíží večer, a tak je světlo naprosto ideální. Projdeme se trochu, vyfotíme si všechno a zase jdeme dolů. Teď už máme jediný plán, a to sehnat si něco k jídlu. S restauracemi je to tu však velmi špatné. V bazaru vidíme jen jednu, ale je úplně prázdná a moc se nám nelíbí. Nakonec vyjdeme na ulici a chodíme po městě, ale vhodný podnik nenajdeme. Nezbyde nám, než si koupit chleba, sýr a zeleninu a najíst se pak na terase. Není to tak špatné. Kulín si koupil zase ten slaný jogurt, i když tady ho mají bez máty, z čehož je trochu zklamaný, kromě toho jsme si koupili nealkoholické pivo, tentokrát tuborg, které má sice blíže k pivu než ty jejich limonády, ale zase není tak dobré. Vlastně není vůbec dobré.

Na terase se potkáváme zase s Vládou a jeho slečnou, povídáme si potom o všem možném, oni nám vyprávějí o Kermanu, kde se podívali do pouště, což mi přišlo velmi zajímavé, zvláště fotky odtud byly pěkné. Rád bych to viděl, ačkoli bych tam těžko snášel ta vedra, jež jsou ještě o řád strašnější než tady. Zato je to poušť takového druhu, že kdyby v ní nechal člověk ležet mrtvou krávu, nemělo by ji co sežrat a prostě by vyschla. Mezitím sem za námi přijde opět ten pán, co nás hrozně miluje, což neváhá opět několikrát zopakovat, a ujistí se, že chceme s Kulínem jet zítra za 100 000 rialů na osobu do Abyoneh. Snažíme se od něj zjistit,

džáda žádná pěkná slova, prý tu skutečně vládne ajatolláh a prezident je jenom figurka. O režimu se však vyjadřuje velmi negativně. Jednou by chtěl jet do Evropy, ale musí sehnat vízum, což asi nebude snadné. S Kulínem si ještě vymění adresy a nechává nám i telefonní číslo kdyby něco a pak jde zase za kamarády.

My si jdeme ještě zblízka vyfotit portál Imámovy mešity, ale nedlouho poté za námi Amir zase přijde a pozve nás, abychom šli s ním a jeho kamarády do čajovny. Je opravdu stylová, po stěnách visí fotky sportovců, Chomejního i jeden zápasník v sumo se najde. Kromě toho po stěnách visí zbraně a jiné podobné věci. Je tu docela plno, Na uvítanou nám objednají doogh, čímž mne věru neuctili a sotva si ho usrknu. Nastětí se nade mnou pak Amir smiluje a objedná mi čaj. Amir prý studuje petrochemii a má pas, aniž by byl nucen absolvovat vojenskou službu, díky tomu, že je původem z Kuvajtu, mohl se z ní za 2 000\$ vyplatit. Za nějaký čas jdeme pryč, Amir nás dovede ještě na půl cesty k hostelu a ukáže nám cestou i vstup do paláce Čehel Sotun, což se nám zítra bude hodit, dnes se nám ho najít nepodařilo.

Pátek 30. května

Dnes je sváteční den, asi jako neděle u nás, což se projevuje mimo jiné tím, že je většina obchodů zavřená, bazar je mrtvý, částečně přitom už od včerejšího odpoledne. A také se nedá jít do žádné mešity, jen paláce jsou otevřené. Po snídani proto vyrazíme do paláce Čehel Sotun, lístek stojí 5 000 rialů a stál docela zato. Vstupní portál byl opět vyložen zrcadly a zrcadlový byl i strop nad vstupem se sloupovím. Byl také dost vysoký. Uvnitř pak byly krásné fresky, v některých pokojích se na nich objevovaly ženy s nezahalenými vlasy, některým byla pod průhlednou blůzkou vidět řadra a, považte, jedna byla polonahá. Projdeme se i parkem, který není nijak zvláště pěkný. Rostou zde hlavně cypřiše, pod nimiž však neroste žádná tráva.

Nyní máme v úmyslu zamířit k řece a podívat se na staré mosty, které mají být moc pěkné. Cestou se zastavíme v parku, nejprve obdivujeme tělocvičná náradí, která jsou po něm rozeseta u cestiček. Potom se prostě natáhneme do stínu a asi hodinku podřimujeme. Venku na ulici si potom dáme džus a něco malého sladkého. První most, k němuž dojdeme se nazývá Si-o Se Pol, tedy most Třiatřiceti oblouků. Je opravdu krásný, klene se v řadě oblouků nad řekou. Ještě jedna řada oblouků se potom klene nad úrovní cesty, pod ně se dá projít a vede pod nimi i průchod, tak se pod jednotlivými oblouky posadila řada lidí a koukají na řeku. Chvilí si pod jeden sedneme i my a hned k nám zase přistoupí jeden Íránec a začne se s námi vybavovat, rozhovor však vážne, protože ten člověk skoro neumí anglicky. Na druhé straně mostu bohužel není čajovna, kterou zmiňuje LP. Tak jdeme podle řeky proti proudu, kolem je park a u řeky pár rybářů.

U dalšího mostu, který však není nijak historický, zahne vlevo a zamíříme

do arménské čtvrti podívat se na kostely a vůbec na místo, kde by to nemělo být v pátek tak mrtvé. V Esfahanu žije totiž nemálo Arménů. LP vyzdvihuje zejména katedrálu Vank, k níž bychom se právě rádi podívali. Podle plánu to vypadá, jako by byla tady na hlavní ulici, ale ačkoli jdeme už hrozně dlouho, pořád nic. Jen po pravici jsme zahlédli nějaký kostel, ale to nebylo ono. Cestou jsme mimochodem zahlédli, jak do sebe dvě auta t'ukla, je div, že takových případů při tom stylu provozu nevidíme za celou dobu víc. Když potom koukáme bezradně do mapy, zastaví u nás auto se třemi lidmi a pán uvnitř se nás ptá, jestli nepotřebujeme pomoc. Zeptáme se proto na katedrálu, místo toho, aby nám vysvětlil, jak se tam dostat, pokyne nám, ať přisedneme, prý je to daleko, a tak nás tam raději dovezou. Je to trochu okolo a stranou, není tedy divu, že jsme to už přešli. Zdá se, že jde o Armény, pán vepředu snad umí i rusky. Když vystupujeme u katedrály, naznačí i směr k restauraci. Jednak tam prý dobře vaří a jednak je teď katedrála zavřená a ve tři by měla otevřít.

Připadá nám tedy jako dobrý nápad se zatím najíst. Nejprve nakukujeme do restaurace nahore, ale je tam nějaká akce, a tak jdeme do podzemí, kde je tradiční arménská restaurace a vypadá opravdu luxusně, ačkoli ceny nejsou nijak přehnané, asi jako u nás, což je však pravda na místní poměry vyšší cena, ale kvalita je tomu odpovídající. Číšník nás usadí ke stolu a donese jídelní lístek. Jako včera, i dnes si dávám beryanee a nealko pivo, přičemž mne číšník zvlášť upozorňuje, že je opravdu nealkoholické. Ještě před jídlem navštívíme salátový bar, který je opravdu bohatý. Protože to jídlo jím potom úplně špatně, musí mi číšník ukázat, že mám trhat kousky chleba rukou a nabírat jím to maso uvnitř. V misce vedle je ještě chleba namočený v nějaké brynze, což bylo opravdu dobré, celkově to bylo mnohem lepší než včera. Potom nám ještě donesou čaj. Vedle seděla skupina Arménů, přičemž holky měly přes hlavy přehozené pestře barevné šály, a to jen dost ledabyle.

U katedrály Vank jsme potom s překvapením zjistili, že zrovna v pátek je zavřená celé odpoledne, což je tedy dost smůla. Chvilí tu přešlapujeme, než se rozhodneme to vzdát, ta katedrála mimochodem vypadá jako přestavěná mešita, představoval jsem si něco arménského, nicméně uvnitř prý jsou moc pěkné fresky, které jsme však bohužel neviděli. Když už tedy chceme jít pryč, přijde sem ještě Francouz Guillaume a je také zklamaný z toho, že je zavřeno. Když nafotí, co se zvenku dá, jdeme spolu hledat další dva kostely vyznačené v LP. Najdeme sice oba, ale ani do jednoho se nedá vlézt.

Zamíříme tedy k řece, kde Guillaume navrhne, že bychom si mohli vzít taxi k dalšímu mostu, tak se k němu přidáme. Taxikář nám pak dokonce vrátí víc, když zjistí, že to bylo blíž, než si myslel. Tento most se jmenuje Marnan, ale sám o sobě není ani tak zajímavý. Koukáme chvíli na řeku a na rybáře, jak stoje uprostřed řeky nahazuje stále znovu a znovu do vody síť. S Kulínem se dají do řeči nějakí studenti, a tak za chvíli přisednu k nim, s Guillaumem se dá také

tobusové nádraží, uspějeme asi napotřetí, a není to modrý, ten nás vzít nechťel. Lístek nestojí za řeč, myslím, že to bylo pět set nebo tisíc rialů za oba. Naštěstí je zde nadchod nad silnicí, a tak nemusíme bojovat s místním provozem. Je zase docela teplo. Projdeme celou budovu až si tuším za 35 000 rialů koupíme lístky na autobus do Kašanu, odjíždějící ve tři, tedy za necelou hodinu. Ve volném čase si najdeme rychlé občerstvení a dáme si hamburger, nic lepšího tu asi nemají. Potom se přesuneme na nástupiště.

Zase jedeme pěkným klimatizovaným volvem a zase nám pouští íránský film, tradičně nevalné kvality, tentokrát je to asi tragédie, protože nakonec se hlavní hrdinka utopí. Máme z toho hroznou srandu, protože si k tomu dabujeme vlastní text, jinak by se na to koukat nedalo.

V Kašanu je zase mnohem horší ovzduší než bylo v Esfahanu, venku z autobusu chvíli koukáme do mapy a snažíme se zjistit, kde nás to ten řidič vyhodil, na autobusáku to rozhodně nebylo, ale nejspíš poblíž něj. Nějaká slečna nám začne radit, že do centra se nejlépe dostaneme taxíkem a že je to docela daleko. Dá nám ještě telefonní číslo, kdybychom potřebovali v Kašanu s něčím pomoci, pak sedne do taxíku a jede pryč. Nezbyde nám než si také vzít taxík, přišel nás myslím na 10 000 rialů. Do centra to není daleko, asi dva kilometry. Necháme se vyhodit na ulici, na níž se podle LP nacházejí tři hotely, jež by mohly vyhovět našim požadavkům. První je docela drahý, další je sice levný – jen za 70 000 rialů za osobu, ale zase se nám moc nelíbí. Ten třetí, jmenuje se Golestan Inn, vypadá o něco lépe, ale zato stojí 220 000 rialů za pokoj. Mají už jen pokoj s širokou dvoupostelí. Jeden z majitelů tu chodí polonahý, což vypadá dost odporně, později se ale oblékne. Nakonec zůstaneme tady, protože to vypadá docela dobře a v ceně je i snídaně. Je tu mladý kluk, který umí docela dobře anglicky a pak dva majitelé ve středních letech z nichž jeden, ten co tu chodil polonahý, toho anglicky moc nenamluví a ten druhý sice umí trochu mluvit, ale v podstatě nerozumí, co mu říkáme.

U záchoda potkáme Vláu z Třebíče, jehož jsme viděli už v Esfahanu v hostelu. Chvilí se s ním bavíme, dnes byli v Abyoneh, kam bychom se také rádi podívali a zítra odjíždějí. Abyoneh je vesnička asi osmdesát kilometrů odtud v horách, kde žijí už jen samí staří lidé, je celá červená, protože kamení a skály kolem jsou červené a má to tam být moc pěkné, také bychom se tam rádi podívali. Prý tam jeli taxíkem, který jim tady dohodl jeden z bratrů, kterým patří tento hotel, stálo je to 100 000 rialů na osobu, nakonec prý jeli čtyři ještě se dvěma Němci, ale cena by byla bývala stejná i kdyby jeli jen dva. Mezitím, co se takhle bavíme, přinese nám jeden z bratrů do pokoje čaj v konvičce. Než jej stihneme vypít, přijde za námi znova a odvedši si nás do kanceláře, zapíše si nás do sešitu a vyptá se nás na jak dlouho tady jsme a tak. Rovnou zaplatím první noc, i když to asi nebylo nutné. Tenhle pořád říká, že nás miluje, a to jednotlivě i oba najednou, opakuje to potom při každé příležitosti, asi neví úplně dobře, jaký význam má věta: „I love

tak se Kulín nejde ani osprchovat, ale já ano. Venku na dvorku oslavuje cosi větší skupina jeptišek, dokonce mají i dort se svíčkou. Muži jsou poblíž jen asi dva.

Sobota 31. května

Po osmé hodině jsme tradičně vstali a šli na snídani, při které posloucháme vyprávění o Dubaji od jednoho kluka, a jednoho pána a paní, všichni tři tam pracovali, ale podle všeho je tam už tak drahé, že plat nepokryje ani životní náklady, a tak jeli pryč. Ten kluk je z Brazílie a jezdí teď po Íránu na kole. Vypravuje mimo jiné o tom, jak kdesi v těchto krajích sestoupil u hospody z kola v krátkých kalhotkách, pání u hospody jej okoukali a osahávali a považovali jej za teplouše. Pán s paní jezdí pro změnu na motorce, vyjeli na ní kdysi až z Jihoafrické republiky a přešli černý kontinent až do Dubaje. Všichni tři se shodují v tom, jak je tam drahé a pro vedro že se nedá venku na ulici ani existovat. Navíc je tam ještě řádově horší provoz na silnicích než tady, pošahanci tam jezdí po dálnici sto osmdesátkou i v mlze a je jim jedno, jestli je to zabije. Zase jedno místo, kam se mi nebude asi nikdy chtít.

Po snídani si zajdu na internet, zatímco Kulín jde do města podívat se ještě po bazaru. Kdybych tušil, jak to bude vypadat v Kašanu a v Teheránu, taky bych se tam prošel, ale takhle se mi nikam nechtělo. Potom si lehnu do pokoje a píšu si deníček. Když se Kulín asi ve čtvrt na jednu vrátí s tím, že se mu nepodařilo nic zajímavého koupit, oznámí mi současně, že pán v recepci chtěl, abychom se odhlásili. Jdeme tedy s batohy na nádvoříčko a zaplatíme za předešlé noci a dnešní snídani. Kulín se ještě taky projde na internet. Říkám si, že si aspoň mezitím dopíšu další den, jenže opodál se česky ozve nějaký pán a zeptá se, jestli jsme Češi, že jeho paní slyšela povědomý jazyk. Když přitakám, dáme se do řeči a vydrží nám to, než se Kulín vrátí, což mi připadá, že chvilku trvalo. Pán pochází z Rychnova nad Kněžnou, ale před jedenadvaceti lety se odstěhoval do Kanady, kde od té doby žije. Jeho paní je Kanadanka, která sice česky nemluví, ale podle všeho víceméně rozumí. Aspoň tomu, o čem si s pánem povídáme. Mě by ani nevadilo mluvit anglicky, ale ten pán má zřejmě potěšení z toho, že si může zase popovídat česky. Cestují taky na hodně dlouhou dobu, asi před rokem nebo dvěma vyrazili z Kanady Amerikou na jih, auto časem prodali a od té doby cestují autobusy, vlaky a tak. Z Jižní Ameriky pokračovali Tichomořím až sem. Doporučují návštěvu Pákistánu s tím, že tam je to mnohem asijsější a že tam ti muslimové opravdu věří, zatímco tady je to spíš formální a shora nařízené.

Když se Kulín vrátí, vyrazíme na autobus. Recepční a majitel v jedné osobě nám poradí, že na severní autobusové nádraží, odkud jezdí autobusy do Kašanu, se můžeme dopravit modrým autobusem. Jak jsem pochopil, tak městské autobusové linky mají rozlišené barvou lakování autobusu. Jdeme tedy naproti na zastávku, kde několik lidí čeká, a raději se v každém autobusu ptáme, jestli nejede na au-

někdo do řeči. Všude kolem je totiž spousta piknikujících skupin. Ti studenti tu také mají čaj s cukrem, který nesmí chybět, a poblíž i vodní dýmku, kterou nám posléze i zapálí, ale já si ani nedýchnu, protože kouření nesnáším. Ačkoli je nutné přiznat, že vodní dýmky mají aspoň tu výhodu pro okolí, že nesmrdí. Prý studují tady v Esfahanu informatiku a komunikace. Stahují se sem sice temné mraky, ale ani kapka z nich nepadne. Časem jeden z kluků navrhne, že bychom s nimi mohli jít do restaurace, sice jsme ještě nestihli strávit oběd, ale jinak proč ne. Časem se tedy sbalí a zamíříme nedaleko, kde mají zaparkovaná auta. Skupinka kolem Guillaumea se také rozchází. Podle toho, co říkal Guillaume, v jeho případě si Íránci, když se s ním baví, vzpomínají na Russeaua a jiné slavné francouzské osobnosti, zato v našem případě si vzpomenu leda tak na pár fotbalistů. Ačkoli později jsme si všimli na dveřích té internetové kavárny nad hostelem plakátů inzerujících prodej DVD s „A je to“. Na druhou stranu se Guillaume diví, že na nás pořád někdo volá „hello“ a podobně, či se s námi pouští do řeči. On, když je sám, tak si jej nikdo moc nevšímá. To bude asi tím, že vzhledově docela mezi ty Íránce zapadá. Teď se Guillaume rozhodl, že se s námi svezí k tomu prvnímu mostu, kde my s Kulínem nakonec vystoupíme taky. Do té restaurace se nám nakonec nechtělo, když jsme zjistili, že bychom tam šli jenom se dvěma studenty a ne s celou skupinou.

Přejdeme s Guillaumem řeku, on pak míří do hotelu, dohodneme se ale, že my se zatím projdeme k dalším mostům po proudu a u mostu Chadžu se pak večer ještě sejdeme. Vyfotíme si noční pohled na nasvícený most a sedneme si třeba někde do čajovny.

Jdeme pomalu podle řeky, koukáme na spousty piknikujících domorodců, jejichž množství s přibývajícím dobou bude ještě značně narůstat, nakonec jsou zase parky kolem řeky i mosty obsypané lidmi. Slunce je bohužel zrovna za mrakem, na chvilku sice vykoukne, ale zase zalezle dřív, než se toho dá využít k fotce dalšího mostu. Ten poslední most, k němuž dojdeme, je fakt pěkný, je dokonce dvoupatrový, protože se dá chodit i těsně nad vodou, vypadá přitom ještě vyšší, protože i kolem cesty jsou vysoké oblouky a podloubí. Dole nad vodou jsou také pěkné oblouky. Už se pomalu stmívá a most se rozsvěcuje, než dojdeme na druhou stranu, můžeme v podstatě začít s nočním focením. Protože mě to trvá dlouho a do půl desáté, kdy máme sraz s Guillaumem máme ještě čas, jde si Kulín koupit něco k jídlu, já hlad nemám a tak si nechám jen koupit nějakou limonádu, abych trochu vyrovnal tu nepřilíš dobrou vodu. Most si potom vyfotím ze všech stran, i lidi na trávníku si z něj vyfotím. Postupně se zaplňuje vše tak, že zde není pomalu k hnutí.

V půl desáté se sejdeme zase všichni tři na kraji mostu při pravém břehu. Kulín s Guillaumem si půjčují stativ, ačkoli Guillaume jej pak moc nepoužívá. Má filmovou zrcadlovku a digitální kompaktní. Tu filmovou zrcadlovku dostal podle svých slov od nějaké kamarádky, která přešla na digitální, a nějak se s ní ještě

nesžil a neumí ji příliš používat. Proto si taky nakonec ten stativ moc nepůjčuje, ačkoli jsme mu před tím zkusili vysvětlit, co má dělat, aby mu ten foťák neblýskal, což jinak dělal, protože tam měl nastavený nějaký motivový program. Nějak se mu nad tím asi nechce tolik přemýšlet, tak to všechno fotí s bleskem a pak hodně na ten digitální kompak. Když potom jdeme do dolního patra, kde si ještě Kulín s Guillaumem chtějí vyfotit podloubí, propadne se Guillaume dřívou v prkenném víku do jakési díry, až máme strach, co se mu stalo, ale naštěstí to není nic vážného a díra nebyla tak velká, aby se propadl až do vody.

Opět nás zdraví spousta lidí a několik z nich zapřede i delší rozhovor. Jeden nám nabízí rande s místními slečnami, což s díky odmítáme. Předtím se nás ptal, jak se nám perské dívky líbí, ale to je těžko říct, když všechny chodí oblečené jako jeptišky a v horším případě zabalené do pytle, tak člověk může jen v hrubých rysech tušit postavu a usuzovat jinak jen z obličejů. Asi dva páni, z nichž jeden je snad bussinesman, nás pak po mostě provázejí a ukazují nám jeho zvláštnosti. V jednom místě když se člověk kouká mezi oblouky, vidí siluetu svíčky, shora prý vypadá most jako orel, středová věž je hlavou, ty krajní konci křídel, proud vytékající z mostu pak naznačuje letky křídel. Na pravém břehu řeky nás pak zavede ke kamenné soše lva, nebo jiné kočkovité šelmy a zkouší nás přesvědčit, že bychom měli na druhém břehu naproti vidět dvě červené oči druhé stejné sochy. Nějak se nám nedaří nic zahlédnout, a tak nás nakonec dovedou na tu druhou stranu a koukáme zase zpět. Teď když tušíme, kam se asi koukat, zahlédneme opravdu dvě rudé oči. Zdá se mi nepravděpodobné, že by šlo o úmysl dávného stavebníka, i když možné je vše. Ty oči totiž pochopitelně září do tmy odrazem světla, jež jinak nasvěcují most.

Po této exkurzi, kdy jsme se opravdu museli téměř prodírat mezi neuvěřitelným množstvím lidí, se s námi ten pán baví ještě o politice a ekonomických poměrech. Jeho plat je třeba velký tři tisíce dolarů³, což je však daleko od průměru, ten je snad kolem dvou set. A litr benzínu opravdu stojí 1000 rialů, tedy asi 1,70Kč. Ptá se nás, co si myslí u nás lidé o Íránu a jestli si lidé myslí, že v Íránu jsou samí teroristé. Kulín přitakává, že to si přesně myslí většina Čechů, čemuž však rezolutně oponuji, protože s podobným názorem jsem se osobně vůbec nsetkal. S obavami ze zahraniční politiky jejich současného prezidenta snad ano, ale rozhodně ne s názorem, že by Íránci sami byli teroristé. Kulín má však jinou zkušenost, protože v jeho okolí považují Írán asi všichni za nebezpečnou zemi, osobně jsem si však takového názoru nijak nevšiml. Guillaume má spíš takový názor jako já, diví se přitom, proč si všichni Íránci myslí, že na západě je všichni považují za teroristy a že je nemají rádi. Tomu bych se ale tolik nedivil, při tom, jakou psychologickou masáž jim asi dopřává místní teokratický režim. Co se týče místních politických poměrů, potvrzuje nám pán, že skutečnou moc třímá v rukou ajatolláh, v současné době Chameneí, zatímco prezident je spíš jeho figurkou.

³1USD je teď asi 16Kč

Jednak ajatolláh schvaluje všechny kandidátní listiny, a tak není možné, aby byl zvolen prezident, s jehož názory by nesouhlasil, jednak i každý zákon, který parlament schválí, může vetovat rada, jejíž polovinu jmenuje ajatolláh přímo a druhou nepřímo prostřednictvím jiné osoby, kterou určuje. Je to tak dobře vymyšlené, že z toho není cesty ven. Není divu, že předchází ajatolláh Chomeiní po islámské revoluci prohlásil, že od teď bude určovat vládu on.

Pana prezidenta Ahmadínedžáda pán v lásce nemá, stejně jako nikdo, kdo se o něm před námi vyjádřil a stejně jako asi nikdo u nás. Podle všeho jej nemá ráda většina lidí a asi ztratil už i přízeň ajatolláha, a tak ve volbách, jež zde mají být příští rok v dubnu, vyhraje nejspíš někdo jiný, snad opět Chatámí, který tu prezidentoval předtím. Pán se vyjadřuje i k armádě, přičemž naznačuje, že jejich armáda musí být nejlepší na světě, aby se byla schopna ubránit všem nepřátelům včetně Ameriky, připadá mi dokonce, že tu armádu opravdu za nejlepší považuje, s tím by se sice dalo polemizovat, ale o to se samozřejmě nepokoušíme, zvláště když o jejich armádě nevíme skoro nic. Kromě Američanů nemají však Íránci dobré vztahy ani s arabskými státy okolo, protože tradičně zřejmě Peršané Araby nesnáší.

Guillaume se pak asi v jedenáct chce už vydat na cestu k hotelu a ani mne už ty politické řeči nijak zvláště nezajímají, zatímco Kulína velmi. Dohodneme se tedy, že půjdu s Guillaumem napřed, abych si stihl vyfotit ještě ten druhý most cestou, kde pak na Kulína počkám. Cestou se ještě bavíme o ukončeném rozhovoru, naše názory na věc jsou celkem blízké. Guillaume nemá prozvěnu rád jejich pana prezidenta Sarkozyho, ačkoli přiznává, že je ve Francii v menšině, a to proto, že jde podle něj o prezidenta pro bohaté vrstvy a ne pro ty střední či chudší. Jeho slečna také prý zůstala ve Francii mimo jiné proto, že se do Íránu bála, i když také proto, že na to neměla čas. Guillaume však věří, že až bude doma vyprávět o tom, jaké to tu je, že s ním příště pojede i sem. Sám je tu jen na dva týdny i s cestou z Istanbulu sem a zpět, tedy efektivně asi na deset dní v Persii a do Teheránu se nemíní ani podívat, což bych mu zpětně schválil.

U dalšího mostu se zastavíme k focení, opět nás okukuje místní mládež, podle stavu si myslí, že jsem profesionální fotograf, což jim vyvracím. Kulín nás tu dožene, také si vyfotí most a jdeme směrem k tomu, u kterého jsme po poledni začali a od kterého půjdeme k hotelu. Ještě i ten si cestou fotíme, Kulín dává Guillaumovi krátkou instruktaž používání foťáku, protože oba mají canon. Takto poučen se Guillaume odhodlá ještě jednou zkusit fotku ze stavu. Nábřeží se před půlnocí přece jen vylidňuje. V družném hovoru dojdeme poblíž Guillaumova hotelu, kde si ještě koupíme džus. Guillaumovi a Kulínovi naučtovali víc, než se Guillaumovi zdálo slušné, a tak se kvůli tomu dohadoval s obchodníkem, nakonec uhádal nižší cenu. I mě myslím ten pomerančový vedle přišel draž než v poledne, tentokrát byl za 15 000 rialů, ale co se dá dělat, z toho nezchudnu.

V hotelu jsme nakonec chvíli po půlnoci, dnes jsme se ani tolik nezpotili,